

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 5. V Ljubljani, 30. aprila 1914. Letnik XXXI.

Obseg: Kržljivost ali okrnjenost trt. — Zavarovanje proti škodi po toči. — O važnosti mlečne hrane za teleta in o njenem učinkovanju. — Kokosov oreh. — Nova kmetijska knjiga. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Priloga »Konjerejca«: Soseđa Razumnika konjereja. — Kako je treba rezati rezanico. — O vnanjosti konj. — Uradne vesti konjerejskega odseka. — Inzerati.

Kržljivost ali okrnjenost trt.

Piše c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky.

Pogostoma opazamo tudi v naših vinogradih, da se zlasti v pričetku rasti spomladi in v zgodnjem poletju, posamezne trte nepravilno razvijajo in okrnijo, to je, da zastajajo v rasti, delajo le drobne, kratkočlene mladike brez zaroda ali z zarodom, ki se osiplje. Najbolj znani in razširjeni sta dve obliki trtne kržljivosti, in sicer kržljivost v ožjem zmislu besede in pa kodravost trt.

Kržljanje (nemško „das Kräntern“, kržljava trta „der Krauterer“, „der Kümmerer“) je najbolj znano na Nižjem Avstrijskem, posebno od časa, kar se sade cepljene trte. Ta trtna bolezen obstoji v tem, da napravlja trta obilo drobnih, tenkih, kratkočlenih mladik z drobnimi listi. Sploh se razvijajo vsi zeleni deli komaj za dve petini dolžine normalnih trsov. Zaroda ne nastavi taka trta nič ali le malo, in še tisti se ne razvije ali se osiplje, Kržljave trte so zelo košate in metličaste. Pravi vzroki te bolezni niso znani. Med veččaki prevlada nazor, da tiči vzrok v zemlji, oziroma v koreninah, ki v neprikladni zemlji obole in trto nezadostno redijo, kar moti nadzemeljske dele trte v razvoju. Najbolj pogostoma se opaža kržljivost na Nižjem Avstrijskem posebno pri nekterih trtnih vrstah na podlagi „solonis“ v suhi, apneni zemlji. Vrste, ki tvorijo na solonis najrajše kržljave trte, so: zeleni veltlinec, zeleni silvanec, laški rizling in rdeča zastavica. Pri ravno istih vrstah in enaki podlagi pa pri nas na Kranjskem nisem mogel kržljivosti opaziti, ali le bolj poredkoma. Iz tega sledi, da so pri nas in sploh na jugu za ameriško cepljeno trto podnebne in talne raz-

mere bolj prikladne kakor na severu. To potrjuje tudi izkušnja, da eneinstice cepljenke, vzgojene v Dalmaciji, v svoji domovini dobro uspevajo, medtem ko na Nižjem Avstrijskem v dveh do treh letih popolnoma skržljivo. Ker se pa vendar tudi pri nas tu pa tam kaka kržljava trta dobi, navedem naj proti tej bolezni najbolj priporočena sredstva, ki so: dobro gnojenje napadenih trt, redno zaščipovanje zalistnikov in končno precepljenje trt.

Po nižjeavstrijskih skušnjah je znano, da dajo kržljave trte precepljene z drugim, za dotično podlago bolj prikladnim lesom, zdrave trse. Precepljenje se zvrši spomladi, ko neha trta solzeti. Najprej se trta tik tal odreže in ko izsolzi — prej ne, ker bi cepič v preobilnem soku utonil — se precepi v razklad z enim ali dvema cepičema.

Cepljena trta se poveže z beko ali špago, cepilno mesto se zamaže z voskom in se vso trto zakrije z žaganjem in zemljo, ali se pa obdene cepilno mesto z mahom in se trta z zemljo zasuje. Če pa leži vzrok kržljivosti v tem, da smo izbrali za dotično zemljo neprikladno podlago, potem seveda precepljevanje ne bo pomagalo in je vinograd znova prerigolati in zasadi z novimi trtami, ki morajo imeti za dotično zemljo prikladno podlago in morajo biti cepljene tudi s takim lesom, ki na dotični podlagi dobro uspeva.

Druga bolezen trt, pri kateri tudi trte okrne, je kodravost trt. Poleg drugih je to bolezen temeljito proučeval zlasti dr. Fulmek od dunajskega državnega zavoda za varstvo rastlin, ki je o nji v št. 1. poročil državnega vinarskega društva na Dunaju iz l. 1913 priobčil vsestransko temeljito razpravo s slikami. Iz te razprave, ki mi je bila na razpolago dana, sem posnel sledeči popis bolezni in slike. Zato se za storjeno mi

uslugo v korist našim vinogradnikom g. dr. Fulmeku in omenjenemu društvu na tem mestu toplo zahvalim.

Kodravost trt se kaže najbolj očitno spomladi. Trta slabo odganja, okrni v rašči, napravi le kratke in kratkočlene poganjke. Listi trte se pozneje kodravijo, od česar ima bolezen ime. Tako okrnjenje, ki je bilo znano tudi na Francoskem in v Švici so imenovali veščaki poprej s francoskim imenom „court noué“ (beri: kur nué), kar pomeni toliko kakor kratkočlenost, zato ker napravi obolela trta mladike z zelo kratkimi členki. Že leta 1901 je znani švicarski učenjak dr. Müller-Thurgau dožgal, da to poškodbo na trti povzroča neka pršica (zelo drobna živalca-zajedalka), ki jo je pozneje znani specialist v znanstvu o pršicah prof. dr. Nalepa na Dunaju popisal in jo imenoval „Phyllocoptes vitis Nalepa“. Ker je bil sedaj vzrok boleznin znan, so jo imenovali akarinozo, kar pomeni toliko kakor pršičavost.

Leta 1905 jo je prvi opazil c. kr. vinarski nadzornik Kober na Nižjem Avstrijskem in kmalu se je pričela bolezen močno širiti po vinogradih Nižje Avstrije. Ker ni izključeno, da se zanese bolezen tudi k nam, je treba da smo o njej že poprej dobro poučeni, da jo lahko koj v kali zatremo, če bi se pri nas pojavila.

Kako se pršičavost pojavi in kako se spozna.

Pršičavost ali kodravost ne kaže vedno enako bolezensko sliko. Spomladi se najprej opazi, da se na napadenih trtah vse ali vsaj večina mladik zelo slabo razvija. Medtem, ko se zdravi poganjki normalno razvijajo, tvorijo bolni poganjki kratke členke, tenke mladike, listi okrnijo in se zvijejo, da zgledata kot male, kodraste žličice. Pri vrstah z bolj kosmatimi listi ohranijo zviti listi dolgo svojo volneno prevleko (listno volno). Namesto zdrave, zelene barve kažejo trte le bolj blede, sivozelene ali pa rdečkasto barvo. Na žilicah ali rebrih listkov je videti pogostoma številne, drobne, rjave pege. Navadno kažejo vsi poganjki ene trte tukaj popisano obliko. Redkokdaj se dobi med okrnjenimi mladikami ene trte tu pa tam kako mladiko, ki je vendarle pravilno razvita. Napadene mladike rasejo le počasi in pritlikavo ter ne nastavijo nič ali le malo okrnjenega zaroda. Trta cvete pozno, cvet se ne razvije prav in se osiplje prej, preden odcvete. Če je bolezen prav huda, se vse prvotne mladike okoli srede junija že posuše. Medtem pa požene trta iz nižjeležečih očes nove poganjke, ki se lahko, vsaj navidez, popolnoma redno razvijajo, toda ves pridelek se s prvimi, posušenimi mladikami izgubi. V bolj lahkih slučajih, zlasti če je vreme ugodno, poganjek vendarle polagoma (do meseca julija) normalno vzrase. Taka mladika ima spodnjih 4—10 členkov okrnjenih, to je kratkih, z debelimi, zatečenimi kolenčki, na katerih ni videti niti listov niti grozdja. Očesa, ki se tu nahajajo niso rodovitna in kdor bi iz takega lesa narezal drugo leto reznike ali šparone, ne bi nič pridelal. Če napade pršica vršičke mladik, prične trta razvijati močne zalistnike ne samo pri vrhu, ampak zlasti tudi ob vznožju mladik in postane tako zelo košata. Če se vkljub napada po pršici listi bolj močno razvijajo, ostanejo vendar zvončasto zviti, zgoraj nabuhnjeni in sifrknjeni, njih rob je nepravilen in raztrgan, tako da je izraz kodravost listja za to bolezen prav prikladen. List postane na sledeči način kodrast. Na onih mestih, kjer se pršica naseli, ona nasesa list in vsled tega se na teh mestih lista ne morejo listne stanice razvijati.

Ker se pa stanice na drugih, ne na napadenih mestih lista nemoteno razvijajo, se začne list veržiti in sifrkovati in postane kodrast. Če p gledamo tak list proti luči, vidimo na mestih, kjer pršica sesa, male, svetle, prosojne, blede, medlo omejene madeže, ki nastanejo vsled tega, ker je zaradi sesanja pršice na teh mestih listno zelenilo razrušeno. Če pogledamo te madeže s povečevalnim steklom, vidimo na njih, kako se svetle, vezivne niške v njih stekajo proti sredini, kjer označuje rjava pega odmrlega listnega veziva mesto, na katerem je pršica sesala. Na teh mestih se prične pozneje list vsled napetja pri neenakomerni rasti stanice trgati. Čeprav se manj popadene mladike trt pozneje izrasejo zopet v skoraj normalno, je vendar navadno trgatega izgubljena, ker napade pršica trto že v zgodnji spomladi in stem zarod popolnoma ali vsaj deloma uniči. Včasih se pa tudi zgodi, da se listi na že normalno izraslih mladikah začno kmalu znova kodrati, in da že meseca avgusta zrjave in odpadejo. Opazilo se je, da obole tako v vršičkih tudi sicer zdrave trte, ki stoje preblizu bolnih. Les tako zgodaj obolelih trt navadno slabo dozori in je podvržen pozebi. V jeseni ali pozimi je videti na bolnih trtah zlasti na starem lesu neštivilno drobnih očes, ki so se vsled tega bolj razvila, ker je tekom poletja pršica razvoj glavnih poganjkov močno ovirala in je tako sok pritiskala na spodnje dele trt. Iz takih očes požene trta v drugem letu le drobne, zanikrne poganjke. Pogostoma se najdejo na starem lesu tudi črnorjavi madeži, čeprav se ne more dokazati, da so neposredna posledica pršičavosti. Pršičavost ali kodravost je trtam zelo škodljiva. Bolne trte malo ali nič ne rodijo in čedalje bolj oslabevajo, dokler jih bolezen čisto ne uniči. Če zasadimo na mesto poginulih, nove, zdrave trte, se kmalu tudi te nalezajo boleznin.

Zaradi čedalje hujše okrajnosti in metličavosti pršičavih trt, zamenjajo mnogi to bolezen s pravo kržljivostjo trt. Vendar je med obema precejšna razlika. Pri kržljivih trtah se kržljivi poganjki ne izrasejo v normalne kakor pri kodravih, temveč ostanejo celo leto kržljivi, prvi spomladni poganjki se tudi pri kržljivih trtah nikdar ne posuše kakor pri kodravih ali pršičastih trtah in končno se tudi pri kržljivih trtah trtni listi ne izrasejo nikdar v skoraj normalne, samo zveržene in razpokane liste z že popisanimi svetlimi madeži kakor pri pršičavosti, temveč ostanejo listi kržljivih trt celo leto drobni in ploščnati, podobni normalnim listom, samo da so mnogokrat manjši in nekoliko bolj globoko zrezljani (zarežani) kakor normalni listi.

(Dalje prihodnjič.)

Zavarovanje proti škodi po toči.

Med vsemi deželami, v katerih sprejemajo zavarovalnice zavarovanja proti škodi po toči, je Kranjska glede uporabe te zavarovalne stroko na zadnjem mestu. Ne toliko, ker vsled vremenskih razmer ni potrebe za to gospodarsko varstveno sredstvo, ampak le, ker naši kmetovalci še niso spoznali gospodarske važnosti tega zavarovanja. Naše kmetijstvo trpi vsled tega leto za letom velike škode, ki vsakega hudo zadenejo. V tem oziru zboljšati razmere, je namen naslednjih vrstic.

Vsak razumen posestnik ima svoja poslopja zavarovana proti škodi po požaru; čeravno pa se toča pojavi skoraj večkrat kakor požar in napravi navadno mnogo večje škode, ker zadene celo pokrajino, naši kmetovalci ne upoštevajo zavarovanja proti toči. Zavaruje se tu in tam kak posestnik; če pa v letu, v katerem

je zavarovan, ni bilo toče, opusti v prihodnjem letu zavarovanje. Zakaj pri zavarovanju proti požaru ne delate tako? Gotovo ste zavarovani na daljšo dobo in sploh ne mislite nikdar opustiti tega zavarovanja, tudi tedaj ne, če ne pogorite. Tu torej uvidevate potrebo, varovati se gospodarskih posledic požarne nesreče neprenehoma. Pri toči, ki Vam povzroči občutnejšo škodo, ker Vam vzame sad Vašega dela, pa se bojite posledic le v enem ali drugem letu! Zavarujete se vendar proti škodam, ki jih povzročijo prirodne sile; ne veste torej nikdar, kdaj Vas zadene nesreča. Zaraditega je seveda potrebno, da zavarujete redno; šele potem dosežete sploh namen zavarovanja.

Važnost in potrebo zavarovanja proti škodi po toči hočemo dokazati tudi na primerih. Od dveh posestnikov v enakih premoženjskih razmerah, ki prideleta povprečno vsako leto žita za 1000 K, zavaruje eden redno svoje poljske pridelke, drugi pa ne; sedaj pogledjmo, kako vpliva to dejstvo na njih gospodarstvo.

Previdni posestnik sklene zavarovanje za 1000 K in plača približno 21 K zavarovalnine. S tem zneskom si na vsak način zagotovi žetev; v slučaju toče mu plača zavarovalnica uničeni pridelek v gotovini; če se pa ni pripetila toča, ima ves pridelek, ter lahko pogreša plačani znesek, ima zavest, da je kot skrben gospodar ukrenil vse, da si zagotovi uspeh svojega dela; pri nevihtah ga ni trla skrb, kaj bo prineslo neurje.

Posestnik pa, ki se ne zavaruje, prihrani v slučaju, da ni toče, sicer zavarovalnino v znesku 21 K, prepusti pa svojo usodo popolnoma slučaju. Dokler ne spravi pridelkov, ga vedno tare skrb, če bode žel sad svojega truda. Če mu polje pobije toča, tedaj je pridelek uničen, in trudil in delal je zaman; štedenje z zavarovalnino se mu nikakor ni obneslo.

Dosedaj smo govorili le o važnosti in potrebi zavarovanja proti škodi po toči; v sledečem hočemo pojasniti, kako naj se zavaruje, da se izognete nepotrebnim stroškom in nevarnostim.

Zavarovalna vsota se preračuni po množini pridelka in enotni ceni. Če torej za vsak posamezni pridelek ne podate pravilne množine, ne dosežete nikdar prave zavarovalne vrednosti. Na to je treba torej posebno paziti. Zavaruje naj se vedno le prava vrednost, ne več in ne manj. Zavarovalna vsota je meja, do ktere plača zavarovalnica škodo, ni pa dokaz o vrednosti zavarovanih pridelkov. Če je vsota previsoka, plačate del zavarovalnine zastonj, ker preceni zavarovalnica vsako škodo in plača seveda le nastalo škodo; v slučaju torej, da je pridelek vreden n. pr. 800 K, zavarujete pa za 1000 K, plačujete zavarovalnino za 200 K popolnoma zastonj.

Če zavarujete manjši znesek, pa trpite del škode vedno sami, ker se Vam škoda povrne v razmeri zavarovalne vsote, oziroma v odstotkih poškodbe. V številkah Vam bode to najbolj jasno. Vrednost pridelka znaša n. pr. 1000 K, zavarujete pa le za 500 K; če napravi toča 60% škode, znaša ta 600 K, dobite pa kot odškodnino le polovico, to je 300 K, ker imate zavarovano le polovico vrednosti, oziroma v odstotkih: 60% zavarovalne vsote v znesku 500 K, to je tudi 300 K, nikakor pa ne zavarovalne vsote, čeravno presega škoda zavarovalno vsoto.

Škodo, ki jo napravi toča na zavarovanih pridelkih, morate na tiskovini, priloženi vsaki polici, nemudoma naznaniti glavnemu ali generalnemu zastopu, kateri je izdal polico. Zavarovalnica ukrene potem cenitev po lastnem cenilcu; imate pa pravico, imenovati tudi svo-

jega cenilca, ki ceni potem skupno z družbenim izvedencem škodo. Določena odškodnina se izplača po splošnih zavarovalnih pogojih dne 30. septembra zavarovalnega leta.

Stem smo podali najvažnejša pojasnila o tej za kmetijstvo jako važni zavarovalni stroki. Omeniti še hočemo, kako so pri odmeri prispevkov v obstoječih cenikih vpoštovane različne okolnosti. Rastline so po njih občutljivosti proti poškodbi po toči uvrščene v sedem razredov; vrhutega se ceniki ozirajo na bolj in manj nevarne kraje. Po načelu čim večkrat se v pokrajini pripeti škoda po toči, tem večja nevarnost, se uvrstijo kraji v različne nevarnostne stopnje in po teh se določi zavarovalnina. Kraji, v katerih se redko pojavi toča, so torej v nižjih stopnjah in plačujejo razmeroma nizke premije.

O važnosti mlečne hrane za teleta in o njenem učinkovanju.

Želodec prežvekovalcev, kakor goveda, je sestavljen; obstoji namreč iz treh predželodcev, ki tvorijo nekaj razširjen požiralnik za shrambo užite krme. Šele četrti del želodca prežvekovalcev, t. j. sirišček, je pravi prebavljali želodec.

Vamp in kapica skupaj sta ob rojstvu teleta polovico tako velika kakor sirišček; pri šestih tednih obsegata $\frac{2}{3}$ siriščka, z dvanajstim tedni sta še enkrat večja, in pri štirih mesecih sta štirikrat večja, in to razmerje nekako ostane potem za vse življenje.

Menjava velikosti posameznih delov želodca pri teletu se ravna po prehranjevanju. Dokler teleta mleko pijo, se to izključno le v siriščniku prebavlja. Šele tedaj, ko tele začne uživati rastlinsko hrano, prično delovati trije predželodci (kapica, vamp in devetogub); med njimi je vamp največji ter drži 95—235 litrov.

Vamp si moramo misliti kot shrambo, kjer se krma godi, da postane potem sposobna za prebavljanje, a v njem kakor tudi v kapici se ne prebavlja. Iz vampa in iz kapice prihaja krma nazaj v gobec, kjer se vnovič prežveči in potem gre naravnost v devetogub. Devetogub stiska in preceja prežvečeno krmo v sirišček.

Sirišček je pravi prebavljali želodec; le on ima žleze, ki izcejajo želodečni sok, ki more prebavljati, dočim predželodci nimajo nič žlez.

V vsaki krmi so tri poglavitne skupine hranilnih snovi: 1. dušičnine (beljakovine, 2. ogljikovi vodani (škrob, sladkor, lesna vlaknina) in 3. toščice.

Nad vse potrebno je, da je živinorejec prepričan, kako važno je delovanje siriščka pri govedu in da tedaj ni vseeno, če je ta del telesa s trebušno slinasto žlezo vred dobro razvit ali ne.

Če se sirišček in trebušna slinasta žleza z močnim krmljenjem beljakovin pri teletu v prvih mesecih prisilita k močnemu izcejanju sokov, ki vsebujejo prebavljalne fermente, kakor pepsin, tripsin itd., potem lastnost, te soke izcejati, obdrže vse življenje in živali usposobijo, da krmo dobro porabijo. **Take živali so ješče.** Če se pa ta lastnost slabo razvije in razvije siriščka ter trebušne slinaste žleze zaostane, potem živali nikdar niso sposobne, da bi beljakovinasto, t. j. močno krmo dovolj porabile. Ker v vseh takih slučajih ogljikovi vodani in lesna vlaknina v krmi prevladujejo, zato postane prebavljanje v črevih močnejše.

Kmetijski učenjaki so naredili mnogo poskusov, ki so vsi pokazali, da se da z različnim krmljenjem mladih živali pospešiti razvoj želodca-siriščenika ali pa črev. Pri pičlem napajanju z mlekom in s prezgodnjim pokladanjem suhe krme se povečajo predželodci in čreva, vsled česar postane vnanjost živali neprimerna, in **posledica je velik trebuh in vdrt hrbet.**

Narobe ima pa dolgotrajno krmljenje pravih množin mleka posledico, da se siriščenik dobro razvije, velikost predželodcev in črev je manjša, vsled česar **dobi žival vitko in lepšo obliko ter pravilnejšo postavu.**

Vrh vsega se mora upoštevati dejstvo, da ima neposneto mleko v sebi veliko fosforovih soli, ki omogočujejo, da se okostje krepko razvije, dočim pičila množina mleka in suha krma teh soli nimajo dovolj, in zato ostanejo kosti tenke. Ni preveč rečeno, če se postavi pravilo: **Dobro okostje pri govedih se doseže le z mlekom.**

Na podlagi dejanskih izkušenj in opazovanj vemo, da dobijo le tiste živali **znamenja zgodnje dozorelosti**, ki se v mladosti krepko krmijo, zlasti z mlekom. Dokazano je, da živali, ki imajo na sebi znake zgodnje zrelosti, bolje krmo porabljajo in so bolj ješčje kakor druge in da zato z manjšo množino krme izhajajo in pri enaki krmi več dobička dajo. Vse to je pa v najtesnejši zvezi z razvitjem želodca siriščenika, kakor je gori povedano.

Poraba krme po zgodaj ali pozno dozorelih živalih je pa različna. Zgodaj dozorela žival, ki nima prilike, da bi svojo zmožnost, dobro in hitro prebavljati, porabila, je lahko gospodarsko manj vredna kakor pozno dozorela, ki lahko skoraj od same slame živi. Simodolska goved je n. pr. zgodaj dozorela, zato je le tam na mestu, kjer jo znajo prav krmiti, oziroma imajo dobro krmo. Kjer vsega tega ni, se pa povoljno ne razvija; o nazadovanju simodolske pasme pa zato v takih krajih vendar ne smemo govoriti, kajti dobre lastnosti so v njej zasnovane, oziroma so jej prirojene, a po tuji krivdi se ne razvijejo. Pri pravem oskrbovanju se pa prirojene dobre lastnosti takoj zopet vrnejo.

Četudi moramo povsod stremiti za vzrejo zgodaj dozorele govedih, vendar moramo biti pri tem stremljenju previdni v okrajih, kjer nedostaja močne in tečne krme, kajti v takih krajih je treba sporedno zboljševati vse kmetijstvo, živinorejce je pa treba s poukom navajati k boljši vzreji in jih polagoma napeljevati k vzreji zgodaj dozorele živine.

Zgodaj dozorela goved je le za umne živinorejce, toda **vzreja zgodaj dozorele goveje živine mora biti končni cilj vsega našega prizadevanja v pospeševanju govedoreje.** K temu nas silijo naše gospodarske razmere. Žal, da ta cilj še ni povsod spoznan, zato iz tega izhajajo marsiktere napake in prepiri. Imamo n. pr. pred očmi prepir o pasmah. **Tiste domače živine ali tuje pasme, ki je ne moremo izpremeniti v zgodaj dozorelo, ne ohrani nobena sila na zemlji.**

Kaj je zgodnja dozorelost? To je lastnost, ki ni toliko prirojena, kakor privzrejena. Ona je deloma lastnost pasme, in sicer v tako majhni meri, da je žival, ki jo ima v sebi zasnovano, ne dovede do veljave, če se ne razvije in ohrani s pravilnim krmljenjem. Zgodnja dozorelost se podeduje le v zasnovi; če naj pride do veljave, morajo tisti vplivi naprej delovati, ki so jo pri pradedih ustvarili. Zgodna do-

zorelost je bistveno posledica zadostnega krmljenja, zlasti z beljakovinsto in fosforjato hrano.

Znamenja zgodnje dozorelosti so: Zgodnja menjava zob, skrajšana brejost, zgodnje zraščanje kosti in zato kratka glava z razmeroma širokim čelom. Sploh se kosti razvijejo bolj na debelost kakor na dolgost. Živali so v sprednjem delu života dobro razvite in imajo globoke ter široke prsi; zadnji del je štirivoglat, širok in raven čez križ. K temu še pride močno razvito mesovje, vsled česar je život lepo povit, dasi je žival navidez kratka. Vsekako je pa treba gledati na zadostno dolgost života, kajti dolg život je znamenje dobre mlečnosti. Zgodnje dozorelo govedo ima sicer fino kožo, ki se pa debela čuti in vendar dobro prijema, ker je pod njo veliko loja in je zato rahla.

Če imamo pred očmi vsa ta znamenja zgodnje dozorelosti in posledice močnega krmljenja z beljakovinsto in s fosforjato hrano, potem najdemo tisto, kar bodi cilj naše živinoreje. V takih razmerah je torej treba dajati teletu najboljše beljakovinsto in fosforjate hrane, t. j. neposnetega mleka, dokler je dojenje gospodarsko upravičeno. Mlada teleta se morajo v mladosti krepko hraniti, pa naj se vzreja molzna ali pitalna živina in je šele biološkim potom dognati, kdaj naj se molzna živina prične pičleje prehranjevati, če naj se ne moti zasnovana lastnost dobre molznosti.

Kokosov oreh.

(Konec).

Naša Robinzona sta bila previdna in sta uživala prva leta orehe le kot slaščico ob večjih praznikih; večino plodov pa sta zopet skrbno posadila, in vzgojila čez leta palmov gozdič, ki se je širil od leta do leta.

Čez dolgo vrsto let se je bližal samotnemu otočju zopet čoln, krepki mornarji so udarjali z vesli. Velika ladja, s katero so prisoparili, pa si zavoljo nevarnih klečet ni upala bliže. Kapitan se je hotel prepričati, jeli otok obljuden in če bi se dalo dobiti kako krepilo za bolnike, ki jih je imel na krovu.

Na bregu izstopijo in se podajo proti palmovemu gaju. Kako vse drugačen je bil otok danes nego tedaj, ko je zaneslo naša ponesrečenca semkaj! —

V senci krasnih dreves je videl kapitan, kako se dviga veselo kvišku modrikast dimček; v smeri proti njemu jo udarijo in pridejo do prijazne lesene hišice: stebrički podporniki in stene iz kokosovih debel, streha pokrita s kokosovimi listi, tla pokrita s kokosovim tepihom (za v cerkvi pozimi izvrsten, če ne bi bil tako drag!), lično spletenim deloma iz listja, deloma iz osemenskih vlaken. Listi so bili pritrjeni na streho z vrvicami in podporni zvezani med seboj z močnejšimi vrmi iz kokosovih vlaken. Iz istega materiala si je spletel nekdanji ribič mrež in vrš in mu je spremljala žena finih nitij za trnek; ribje koščice pa so morale nadomestiti jekleno kljukico.

Z veliko radostjo sta sprejela našinca tuje popotnike in jih posadila po širokih kobrcih (tepih). Kučigazda je nosil ribiško opravo, narejeno iz barvastega omrežja, ki obdaja listne peclje na dnu; sicer obleka ni bila ravno za v moderni salon, a za službo v vodi izborna. Tudi brez čolna ni bil gospodar; iz palmovega lesa si je bil izdelal lahno šalupo, deske povezal s kokosovimi vrmi in zamašil špranje z istotakimi vlakni.

Ker ni bilo puške, da bi si pričaral ž njo krilatih gostov iz ptičjega sveta, ki so se bili naselili na otoku, si je napravil mož lok iz prožne palmovine, tetiva je bila pletena iz močnih vlaken, listni peclji so mu dali dovolj blaga za strelice (puščice) in kopja, kojih konice so bile iz ostrih zob in ribjih kosti.

Za ogenj je bilo na kupu mnogo dračja (listne žile) in kuhinja je bila naravnost cesarska — v primeri z nekdanjimi časi. Nezreli orehi so dajali sladkokiselkasto tekočino (kokosovo mleko) za hladilno in okusno pijačo; napol zreli orehi, ki so že nekoliko trdnější, se dajo rezati v sočne kosce in uživati kot sadje; zreli orehi, zdrobljeni (jedro seveda) s školjkino lupino v moko in pomešani z zrezanci na pol dozorelih se izpremenijo na ognju praženi v delikatni „puđing“ (angleška močnata jed), h kateremu se močno prillegajo pečene morske ribe in kuhan morski pajek (rak). —

Na nekterih drevesih je porezal gospodar vznikajoče cvetne popke in nastavil podnje prazno orehovo lupino, da se nabira v njej izcejajoči se vosek, ki je čudovito prijetnega okusa. Mušice, ki so se nabrale obenem na tekočini, je precedila žena z isto mrežico, iz kakršnih je imel mož obleko; te mrežice so bile sito in cedilce. Tudi obenem palmov sladkor se je posrečilo skuhati gospodinji, ki je imel seveda bolj obliko sirupa; iz enega dela palmovega soka pa je napravila okusno palmovo vino („todi“), ki so ga kapitan in njegovi mornarji močno hvalili in ki ne gre prehudo v lase. Del vina pa je pustila kipeti žena še naprej in se ji je izpremenil kemično v močan kis (jesih), izborna začimba za ribe. Olje, ki sta ga stiskala otoška farmarja iz zrelih orehov sta rabila ravnokotako kot slastno zabelo mesto „ajkserja“ ali „Ceresove“ masti, kakor zvečer za leščerbo; z njimi sta si mazala tudi kožo proti pikom skelečih moskitov (komarjev), pa tudi lase, da so se lepše svetili in bili vsaj nekoliko moderni. Tudi glavnik za lase je zrasel na palmi; vlakenca osemenja pa so dala nalik prediva mehko pernico; različne košarice okoli koč, spletene iz palmovih listov, so se izkazale kot vrlo rabljive. —

Za svoje bolnike na ladiji je dobil kapitan zrelih kokosovih orehov ter hladilne palmove pijače. To pijačo sta izdelovala otočana iz stisnjenih cvetnih grozdov; sok je malce trpek, a silno zdravilen za ljudi, ki so oslabei in oboleli vsled tropične vročine.

V zahvalo pa je dal kapitan našima znancema pečka od pomaranč, smokev, melon (buč), fižola, koruze in drugih koristnih rastlin, ki uspevajo na takih otokih. Tudi petelina in dve puti jima je dal, sam pa si je vzel za spomin le en kokosov oreh, ki je zrasel na prvi in najstarejši kokosovi palmi otoka.

Ta oreh sem vam hotel pokazati in pri tem povedati: kako zamore en sam oreh utemeljiti prosep celega otoka, pomagati do sreče mnogim ljudem, da, povzročiti nastanek celih državic na takih otočjih.

Zato klobuk doli pred kokosovo palmo!

Prof. P.

Nova kmetijska knjiga.

„O sestavljanju in setvi travnih mešanic“, spisal nemški c. kr. dvorni svetnik dr. Teodor vitez Weinzierl, ravnatelj c. kr. prigledne postaje za semena na Dunaju itd., in po šesti popravljeni in pomnoženi izdaji poslovenil inž. kemije Jakob Turk, ravnatelj kmetijsko-kemijskega preskušališča za Kranjsko, je naslov knjigi, ki jo je ravnokar izdala in založila c. kr.

kmetijska družba kranjska kot 13. zvezek svoje „Kmetijske knjižnice“. Cena knjigi, ki je opremljena z 61. podobami in z mnogimi tabelami je 1 K. Dandanes se splošno in po vsej pravici priznava, da je v povzdigi pridelovanja krme najvplivnejši izmed činiteljev za zboljšanje sedanjega položaja našega kmetijstva, ker je le-ta najvažnejša podlaga dobičkonosni živinoreji. Zavaljo tega si prizadevajo vse v to poklicane kmetijske korporacije, zlasti pa vlada, da dobe stremljenja za tem ciljem kar največ podpor. Glavni vzrok, da takozvano umetno pridelovanje krme ne kaže pravega napredka, leži pač v tem, da so še vedno premalo znana temeljna pravila umnega pridelovanja krme, zlasti pa v pridelovanju trav. Pa tudi neuspehi, ki jih je povzročila raba slabega ali pa vsaj za posamezni namen napačno izbrana semena, so marsikterega kmetovalca odvrnili od nadaljnih poskusov in naprav. Iz živega zanimanja, ki z njim novodobno kmetijstvo povsod zasleduje vsa prizadevanja za povzdigo živinoreje in vsled česar se čedalje bolj širi prepričanje o temeljnem pomenu umetnega pridelovanja krme in travnih semen, si je razlagati, zakaj se je ta poljudni spis v kratki dobi med nemškimi kmetovalci tako hitro in močno razširil, da je doslej že izšel v šestih izdajah, ter je preložen v vse jezike tistih narodov, ki v kmetijstvu napredujejo, in sedaj tudi v slovenski jezik. S to novo knjigo so sedaj tudi Slovenci dobili izborno in zanesljivo navodilo za umetno pridelovanje krme in se knjiga vsem kmetovalcem kar najtopleje priporoča.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natise prilaščevalno ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pisnu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 55. Nameravam stare cunje, ki jih imam veliko, porabiti za gnojenje pri grobanju na zeleno cepljenih trt, ter vprašam, ali so stare cunje kot gnoj kaj vredne in kdaj je z njimi gnojiti? Pri nas nekteri trdijo, da so stare cunje dober gnoj za trte, drugi pa zopet temu ugovarjajo. (M. P. v Z.)

Odgovor: Cunje so različne, in sicer so platnene, bombaževе in volnene. Platnene in bombaževе cunje nimajo skoraj nobene gnojilne vrednosti in se njih učinek lahko primerja z učinkom slame ali suhega listja. Volnene cunje imajo pa v sebi 3 do 5% dušika, ki je važna rastlinska hranilna snov in imajo torej te cunje vsekako nekaj gnojilne vrednosti. Dušik v volnenih cunjah pa silno počasi učinkuje in nikdar ne pride do iste veljave, kakor n. pr. soliterjev dušik v čilskem solitru. Po znanstvenih preskušanjah je gnojilna vrednost dušika v volnenih cunjah le ena petina od soliterjevega dušika, torej nadomesti 20 kg volnenih cunj šele 1 kg čilskega solitra. Volnene cunje so torej dobro dušikovo gnojilo, ki pa silno počasi učinkuje in tudi ne posebno znatno. Na vsak način je volnene cunje na enaldrug način raztrgati v kolikor mogoče majhne kosce, da se v zemlji čimprej razkroje in prično učinkovati. Z volnenimi cunjami se lahko trtam v vsakem času gnoji.

Vprašanje 56. Kako se vzrejajo in krmijo izležene purice? (F. K. v R.)

Odgovor: V 9. št. „Kmetovalca“ iz l. 1912, smo objavili spis g. nadučitelja in posestnika I. Lukmana o reji pur, ki glede vzreje in krmjenja izleženih puric takole piše:

Za pravilo imej glede vsakovrstne perutnine, da ne pokladaš piščetom prvi dan nič. Privoščil jim samo dovolj toplote. Šele po preteku prvih 24—36 ur se začne s polaganjem piče. Mlade purice, ki so prav čedne in krepke živalce, dobijo torej šele drugi dan prvo hrano, in ta naj obstoji iz dobro zdrobljenih trdo kuhanih jajec. Vmes namešaj četrti ali peti dan kuhane kaše in drobno razrezanega rmana, ki rase okrog vsake hiše med travo. Primešaj jim tudi nekaj „Fattingerjeve piče za piščeta“, ki jim zelo ugaja in brezdvomno tudi pospešuje prebavljanje in rast. (Fattingerjevo krmilo še bolje nadomesti cenejša ribja moka. Opomba ured.) To hrano dobivajo najmanj 30 dni. Čim več primešaš rmana, tem rajše jedo. Pri tem si pa dobro zapomnimo, da je toplota za purice življenska potreba. Zato ostanejo v zaprtem prostoru na toplem najmanj 18 dni. Šele po preteku tega časa jih smeš, pa le polagoma, spuščati na prosto, kadar je solnčno vreme. Prve dni le za pol ure, potem pa vedno dalje časa. Pusti pa jim prilžnost, da vsekdar lahko gredo nazaj na toplo. V tem času se jim menja hrana. Najbolje menda je, da dobivajo kuhano kašo ali riž, slabejše vrste, ki ga zopet mešaš z zelenim rmanom. Piča naj ne bo premehka. Tuintam dodaj zdrobljene koruze. Ta hrana ni draga, purice se pa prav dobro počutijo. Varovati pa jih moraš vsake mokrote. Zato jim daj piti v posedi, kamor ne morejo stopiti ali je prevreči, kar bi napravilo mlake! V roso in na dež ne smejo nikdar! Tudi pred koprivami jih varuj! Glede teh sicer nimam svoje izkušnje, ker te zelenjave ne smatram pri hiši za okras in je torej sploh ni v bližini, vendar trdijo, da se purice v koprivah opečejo in da takoj pocepajo. Nadalje jim pa dovolj obilen izlet na prosto, kjer rase trava. Tako nekako s tremi meseci dobijo po vratu in po glavi začetek bradavic, in od tedaj naprej so izven vse nevarnosti. Postale so utrjene in jim malo mraza in vlažnosti ne škoduje več toliko. Če pa vkljub temu opazimo, da jih v noge zebe in vsled mokrega perja pretresa mraz, jih zavij v tople cunje, da se posuše, in dobro bo.

Vprašanje 57. Na parceli, ki meri približno 22 arov, in ki je deloma zasajena z mladim sadnim drevjem, deloma še z jelšami, je na sredi precej velika luža, h kateri bi pa lahko napeljal še sveže vode, ter bi lahko na tem prostoru vzrejal žabe. Če bi to lužo z betonom ogradil, bi po mojem mnenju lahko živelo v njej 120.000 žab, in ker menda žaba v štirih letih dorase, bi lahko vsako leto prodal 30.000 žab, ki se pri nas prodajajo komad po 10 vinarjev. Trave bi seveda ne smel kositi, da bi mladega zaroda ne pokončeval. Vprašam Vas, kaj je Vaše mnenje glede take vzreje žab, ali bi dobro prezimile in ali ne bi poginile? (F. K. v R.)

Odgovor: Pri nas imajo žabe zlasti v postu in okoli Velike noči tako visoko ceno, da se izplača reja žab, boljše rečeno vzdrževanje tistih luž, v katerih imajo žabe ugodno prebivališče. Ni res, da se žaba čez zimo zarije v blato in tamkaj spi, zato mora imeti za ugodno uspevanje dovolj globoko vodo, ki ne zmrzne do tla, in ki je toliko sveža, t. j. prepojena z zrakom, da žaba dobi tudi pozimi dovolj zraka za dihanje. Žaba ne diha samo skozi pljuča, ampak tudi skozi kožo, zlasti skozi kožo sluznico v ustih. Žabe so silno živahne in požrešne živali, ki se rede zgolj le od živalske hrane, in sicer jedo vse vrste broščev in ličink ter napadejo celo majhne miši. Dvomimo, da bi na tako majhnem prostoru mogli imeti 120.000 žab, od katerih bi vsako leto lahko eno četrtino polovili in prodali. Pa tudi pri manjšem

številu se Vam vsekako pri takih dobrih cenah izplača imeti žabjo lužo, ki Vam jo pa ne priporočimo ograditi z ograjo od betona, kajti taka ograja bi bila brezpomembna, povzročila bi Vam nepotrebne stroške in bi celo ovirala razmnožitev in razvoj žab. Razmnožitev in razvoj žab pospešite, če držite lužo tako globoko, da pozimi ne more do dna zmrzniti, in če pazite, da so žabe ob času drstenja, t. j. v mesecu maju in juniju kolikor mogoče v miru. Pozimi je dobro led na več krajih prebiti, da more zrak do vode, kajti če je gorko, pridejo žabe celo pozimi na kopno. Žaba dorase v štirih letih in se takrat tudi prične razplojevati, če so pa razmere ugodne in zlasti v gorkih lužah, pa žaba tudi že v treh letih dorase. Od žab regljajo samo samci, in sicer z zaprtimi ustmi. Iz iker izležene žabje ličinke se žive od rastlinske hrane, pa vsekako nekoliko tudi od živalske, kajti brez živalskih beljakovin ne morejo izhajati, zato morejo žabje ličinke uspevati le v rodovitni vodi, ki ima v sebi živalske hranilne snovi in morete žabjo lužo narediti rodovito, če denete poletiti od meseca junija naprej vanjo semtertja nekoliko ribje moke.

Vprašanje 58. Svinji, ki je pred štirimi meseci stori'a osem prav lepih pujskov in se je vse v redu zvršilo, se je vunkaj zavihal praščnik, ki sem ga z galunovo vodo izmil ter poravnal in je bilo zopet vse v redu. Pred tednom, preden se je svinja zopet bukala, se je praščnik zopet pokazal in sedaj, ko se buka, se je pa skrila. Ali kaže svinjo, kateri se praščnik vunkaj zavija, pustiti uplemeniti, in ali ni nevarno, da bi taka svinja pri porodu poginila? (F. K. v V.)

Odgovor: Vaša svinja ima trut, t. j. vunkaj se ji zavija ali samo nožnica, ali cela maternica, t. j. praščnik. Trut nožnice ni tako nevaren, pride navadno od premočnega napenjanja pri bukanju, in samodsebe izgine pri breji živali, ker se takrat vsi prizadeti organi okrepe. Nevarnejši je pa trut praščnika, dasi zaradi njega svinja pri porodu ne bo poginila, če je prava pomoč takoj pri rokah. Kako je ravnati s svinjo, ki ima trut praščnika, najdete popisano v knjigi „Sosedna Razumnika prasičereja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K. Po našem mnenju je imela Vaša svinja trut nožnice, in ste tedaj prav ravnali. Trut nožnice ali praščnika povzročijo razne bolezni, vnetja, vsled katerih se žival močno napenja, ohlapnost prizadetih organov, pokvarjena in od škodljivih gliv napadena krma in končno prirojena lastnost.

Vprašanje 59. Odkod prihaja, da letos nenavadno velikem številu krav zastaja trebilo po porodu ter kakšno razkuževalno sredstvo se priporoča kravam z irigatorjem vlivati z gorko vodo v telčnik, da se potem trebilo laže pusti z roko iz telčnika odluščiti? (A. P. v K.)

Odgovor: Zastajanje trebila je večkrat posledica prazne krme, ki ima v sebi premalo rudninskih hranilnih snovi in premalo beljakovin, kakršna navadno zraste v mokrih letih. Lansko leto je bilo tako, in ker se pri Vas brčkone poklada premalo močnih krmil, pa se zato sedaj pogosto pojavlja ta neprilika. Taka krma namreč slabi mišičevje telčnika in sploh celega života. Izbrizgavanje telčnika s 40° do 50° C gorko vodo pospeši odluščenje trebila in je gorko razkužljivo vodo le tedaj vzeti, če je trebilo več dni v telčniku zastalo in je nevarnost, da je že pričelo gniti. V tem slučaju se vzame na 10 litrov gorke vode 20 gramov lizola. Če trebilo v telčniku prične gniti, dobi krava lahko zastrupljenje krvi ter je v tem slučaju dati kravi po dvakrat na dan 1/2 grama kolargola v vodi raztopljenega, ki se ga pa dobi le na živinozdravnikov recept.

Vprašanje 60. Pri nas ni nič pravega znanega o kukavici ter imajo ljudje o tem ptiču posebna mnenja in

vsepolno vraž ter zlasti trdijo, da kukavica ni noben poseben ptič, ampak se le nekateri ptiči, zlasti postolka, izpremenijo v kukavice. **Kaj je resnice na teh domnevanjih o kukavici?** (I. K. v P.)

Odgovor: O kukavici je povsod veliko napačnih domnevanj in vraž, kar vse prihaja odtod, ker je kukavica silno boječa ptica, ki jo je težko zasledovati in zato ljudje prav malo ali nič ne poznajo njeno življenje. Ona je ptica selivka, ki pride nazaj iz vročih krajev k nam nekako koncem meseca aprila ali v pričetku meseca maja ter se v jeseni prav kmalu vrne. Samica in zlasti mladiči so po prsih nekoliko rjavoprogasti, torej glede barve in velikosti malo podobni postolki, zato se je izcimilo domnevanje, da se postolke izpremenijo v kukavice. Samica od kukavice leže jajca od meseca maja naprej do julija in včasih celo v avgustu. Navadno izleže 10 do 12 jajec, a tudi do 20 in več. Ker more na teden izleči le eno jajce, zato ni v stanu sama svoje zalege valiti ter posamezna jajca podtakne v gnezda drugih ptičev. Kukavična jajca so razmerno k njeni velikosti zelo majhna in so prilično iste velikosti, oblike in barve kakor jajca tistih ptičev v katerih gnezda jih podtika. Najraje kukavica odloži svoja jajca v gnezda palčka, taščice, penice in pastaričice. V vsako gnezdo odloži le po eno jajce in če ne more v gnezdo, pa ga iznese na tleh ter ga s svojim kljunom prenese v gnezdo. Navadno kukavica izbira v vsakem kraju le gnezda ene vrste ptičev, kar prihaja odtod, ker ona ponavadi podtika svoja jajca v gnezda tistih ptičev, v katerih je bila sama rojena. Mladič, ki se živi zgolj od živalske hrane, t. j. od ličink, gosenic, hroščev itd., je silno požrešen, se hitro razvija in rase ter končno padne iz gnezda majhne prave otroke svojih rediteljev in je zato kukavica v toliko škodljiva, ker uniči nekaj koristnega ptičjega zaroda. Odraščeni mladiči in dorasle kukavice pa požro neizmerne množine škodljivih gosenic, zlasti kosmatih, ki se jih noben drug ptič ne loti. Iz tega vzroka korist kukavice visoko nadkriljuje njeno škodljivost in je tedaj kukavica ena izmed najbolj koristnih ptic naših gozdov.

Kmetijske novice.

Deželni odbor kranjski priredi premovanje goveje živine v Vipavi 7. maja, v Senožečah 8. maja, v Grahovem pri Cerknici 9. maja, na Boh. Bistrici 11. maja, v Kranjski gori 12. maja, v Žireh 14. maja in v Tržišču 16. maja. Premovanje se vrši vsakikrat ob 10. uri dopoldne. Premovali se bodo bikli, krave s teleti in brez telet ter lepe telice. Premovanja se lahko udeleži vsak živinorejec iz občin bližnje okolice, kateri je najmanj pol leta lastnik k premovanju prignane živine. Poleg premij se bodo delile tudi diplome onim živinorejcem, ki razstavijo v posameznih vrstah največ najlajših živali.

Tečaj za pridelovanje zelenjadi priredi kmetijska šola na Grmu dne 11., 12. in 13. maja t. l. z naslednjim sporedom: V ponedeljek, dne 11. maja od 2. do 4. ure popoldne: Važnost pridelovanja zelenjadi na kmetih in v okolici mest. Naprava in razdelitev vrta. Obdelovanje in gnojenje zemlje. Od 4. do 5. ure: Razkazovanje šolskega vrta. V torek, dne 12. maja od 8. do 10. dopoldne: Naprava gorkih leh. Pridelovanje sadik in zgodnje zelenjadi v gorkih lehah in na prostem. Dobava potrebnega semena. Naročanje semena po cenikih. Kolobarjenje na vrtu in medsetve. Od 10. do 12. ure: Praktično razkazovanje na vrtu. Popoldne od 2. do 4. ure: Pridelovanje najvažnejše zelenjadi za prodajo in domačo rabo. Od 4. do 6. ure: Praktično razkazovanje. V sredo, dne 13. maja od 8. do 10. ure

dopoldne: Pridelovanje najvažnejše zelenjadi (nadaljevanje). Od 10. do 12. ure: Ohranjanje in vkuhanje zelenjadi za zimsko rabo. Popoldne od 2. do 5. ure: Vkuhanje zelenjadi v sadni kuhinji (praktično). — Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem iz Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta, in za prehrano po 1.50 K na dan. Podpora dobe le tisti, katerim se izrecno dovoli, in ki za njo do 4. maja po dopisnici prosijo. Ker se prepusti k tečaju le omejeno število udeležencev, se je zglasiti za ta tečaj do 4. maja. Vabimo naše gospodinjice in kmetiska dekleta k obilni udeležbi!

Tečaj za pridelovanje krme. Kmetijska šola na Grmu priredi 14. in 15. maja t. l. dvodnevni tečaj za pridelovanje krme s sledečim sporedom: V četrtek 14. maja od 2. do 4. popoldne: Setev detelje in trave na njivah za dvo- in večletno košnjo. Nakup potrebnega semena. Gnojenje deteljnih mešanic. Praktično razkazovanje deteljnih mešanic na šolskih njivah in v preskušališču. V petek 15. maja od 8. do 10. dopoldne: Naprava novih travnikov. Najbolj važne trave. Sestava travnih zmesi. Množina potrebnega semena. Praktično razkazovanje semena in razdelitev vzorcev. Od 2. do 4. popoldne: Priprava zemlje in posetev travnikov. Poprava slabih setev. Gnojenje in izboljšanje slabih in starih travnikov. Praktično razkazovanje šolskih travnikov in travniških zmesi v preskušališču. — Kdor se želi udeležiti tega tečaja, naj se prikladi po dopisnici pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija), in sicer do 6. maja. Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem iz Kranjskega povrne ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in po K 1.50 na dan za prehrano. Podpora pa dobi le, kdor za njo pravočasno prosi in ki se mu je izrecno dovolila.

Izlet na deželno kmetijsko šolo na Grmu priredi dne 21. maja 1914 društvo absolventov kranjskih kmetijskih šol, združen z zborovanjem absolventov, razstavo kmetijskega orodja in več predavanj strokovnega učiteljstva deželne kmetijske šole. Skupni odhod iz Ljubljane z vlakom, ki odhaja nekaj minut po 7. uri zjutraj. Dobrodošli soizletniki so tudi kmetovalci, ki bi si radi ogledali kmetijsko šolo in nje gospodarske naprave. Prosi se, da le-ti priglase svojo udeležbo po dopisnici na naslov: Jožef Jenko, Vodice.

Odbor društva absolventov kranjskih kmetijskih šol je sprejel v svoji seji dne 5. aprila 1914. med svoje člane sledeče gg.: Ustanovni člani: Rohrman Viljem, Grm; Clarici Ivan, ravnatelj, Konjice; Rakoše Ivan, Straža; Urbančič Anton, Čatež; Jakše Francišek, Rudolfovo; Globelnik Anton, Bršljin; Mrvar Josip, Grm; C. kr. kmetijska podružnica, Novomesto; Zvršujoči člani: Petrič Ivan, Rudolfovo; Lampret Anton, Muljava; Papež Jožef, Boštanj; Hladnik Jakob, Ljubljana; Goljar Valentin, Ljubljana. Medic Rado, Kamnik; Poljanc Anton, Ljubljana; Zupančič Rudolf, Dolso; Mrcina Ivan, Zgornji Kašelj; Benkovič Francišek, Blagovica; Kovačič Alojzij, Smrje; Keržič Jakob, Podbrezje; Lovrenčič Pavel, Vrhpolje; Judnič Josip, Kandija; Filipič Francišek, Prapreče; Črne Andrej, Kranjska gora; Wutti Alojzij, Ločilo; Leskovšek Janko, Št. Jurij; Tržan Mihael, Zagorje; Lovrač Janko, Medija; Babnik Valentin, Glince; Šumenjak Janko, Zavrč; Banič Alojzij, Trebnje; Berčon Rudolf, Javorje; Pavlin Ladislav, Št. Rupert; Vrisk Karol, Hotna vas; Marinko Jožef, Dobrova; Jenko Jožef, Vodice; Pipan Ivan, Vižmarje; Riedl Karol, Ravne; Novak Josip, Notranje Gorice; Pelko Ivan, Ljubljana; Hubad Srečko, Zapoge; Cerar Peter, Spod. Domžale; Slapničar Janez, Št. Vid; Jerala Tomo, Stara Loka; Perpar Anton, Korita; Medved Francišek, Konjice; Domicelj Alojzij, Zagorje; Vehovec Alojzij, Žužemberk; Črne Emil, Tomaj; Sajevec Anton, Stara vas; Vilar

Janko, Dob; Simon Leopold, Derečji vrh; Hrib Janez, Hribi; Hrovat Ivan, Zagradec; Malasek Frančišek, strok. učitelj, Grm. Podporni člani: Marolt Jožef, Žirovnica; Mervar Frančišek, Gradec; Bratina Alojzij, Grm; Nemanic J., Brusnice; Česen Fr., Podgrad; Zadolshek J., strokovni učitelj, Grm.

Dohodnina je naslov ravnokar izšli knjigi, ki jo je sestavil strokovnjak Valentin Žun, tajnik v c. kr. finančnem ministrstvu in ki jo je založila „Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani, kjer se dobi za 1.60 K. Knjiga poljudno, stvarno in temeljito razpravlja o osebnem dohodninskem davku s posebnim ozirom na tozadevni nov osebno davčni zakon z dne 23. januarja 1914. Ta davek morajo plačevati vsi tisti, ki imajo več kakor 1600 K letnih dohodkov, in morajo vsi tisti, ki imajo najmanj 2000 K letnih dohodkov njih višino napovedati pristojni oblasti. Večina premožnejših kmetovalcev je tedaj osebni dohodniki podvržena, posebno tisti, ki imajo še kake druge dohodke, n. pr. od kake trgovine ali obrti, zato je važno, da dotičniki poznajo vse tozadevne zakonske predpise, drugače lahko trpe veliko škodo. Ker imajo naši kmetovalci, katerim je predpisana osebna dohodnina, docela napačne pojme o tem davku in o tozadevnih zakonskih predpisih, zato jim nujno svetujemo sebi v veliko korist to knjigo kupiti, da se vedo ravnati, drugače so lahko občutno kaznovani ali pa morajo po nepotrebnem plačati previsoko dohodnino, kajti posebno važno je vedeti kateri stroški kmetovanja ali obrtovanja se smejo od dohodkov odtegniti. Marsikter kmetovalec meni, da nima 1600 K dohodka in da zato ni podvržen osebni dohodnini, ker računa le s čistim dohodkom, dasi davčna oblast šteje med dohodke tudi vrednost stanovanja in vse tisto, kar kmetovalec in njegova družina zaužijejo od pridelkov dotične kmetije. Davčna oblast kmalu računa 1600 K letnih dohodkov, in kdor se ne zna braniti, mora plačati osebno dohodnino, oziroma previsoko odmerjeno.

Družbene vesti.

* **Redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske** se je vršil 14. t. m. po objavljenem sporedu. Na občnem zboru je bilo zastopanih 115 podružnic po 150 podružničnih odposlancev. Popolen zapisnik občnega zbora se objavi v uradnih vesteh „Kmetovalca“, ker ga pa ne kaže naenkrat vsega objaviti, se bo objavljal v posameznih nadaljevanjih. Glede izvolitev v glavni odbor poročamo, da so se vse volitve zvršile z vzklikom, in da je bil glasom novih družbenih pravil, ki predpisujejo dva podpredsednika, izvoljen nanovo kot podpredsednik dosedanji družbeni glavni odbornik g. prelat Andrej Kalan, ter kot odborniki pa vsi oni gospodje, ki so imeli po pravilih iz odbora izstopiti. Namesto g. prelata Kalana, ki je bil voljen podpredsednikom, je bil nanovo izvoljen za glavnega odbornika g. Alojzij Mihelčič, deželni poslanec in župan v Lokviči pri Metliki.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddajo družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 60 h kilogram.

* **Severnonemško seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 76 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko in rumeno ekendorfovko.

Travna semena. Posamezne vrste travnega semena so družbi pošle, v zalogi pa ima še nekaj zmesi travnih semen za trajne senožetji, in sicer za mokra ali suha tla. To travniško mešanico oddaja družba po 1 K 40 h kg.

Semenska ajda. Družba bo imela ob setvi za svoje ude izredno lepo in težko francosko izvirno

seme sive ajde po 36 K 100 kg z vrečami vred. Ajdo za seme bo primanjkovalo in zategadelj bo tisti najvarneje ravnal, ki si semensko ajda pravočasno zagotovi. Iz tega vzroka kmetijska družba že sedaj sprejema naročila na semensko ajdo. Razpešljanje se prične v maju.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbje za poravnavo vsakega družbenega računa tekem določenih 14 dni.

Modra galica. Cena je K 60.— za 100 kg v Ljubljani le proti takojšnjemu plačilu. Družba oddaja za to ceno najboljšo, lahko raztoplivo belgijsko modro galico 98/99°, dasi se letos toliko in celo več zahteva za težko raztoplivo in torej manjvredno blago. Opozarjamo na spis „O kakovosti modre galice“ v četrti številki „Kmetovalca“. Voznino plačajo prejemniki sami, vendar pa je cena tako nizko kalkulirana, da hodi morebitna železniška refakcija družbi v prid, vsled česar naj se vozni listi po sprejemu zopet vpošljejo družbi.

Zmleto galično žveplo. Družba bo letos imela samo dvojno rafinirano ventilirano 70/80° žveplo s petimi odstotki fino zmlete modre galice. Cena je K 21.— za 100 kg v Ljubljani, dobiva se v dobrih jutastih vrečah po 50 kg.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.— 19° K 7.25 100 kg.

Rudninski superfosfat s 14° v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagone se pošlje superfosfat franko na vsako žel. postajo, vrhutega more družba dati 25 K popusta.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42° kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—15° kalija ter stana 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 34.—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žltu, krumpirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Raba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje vinogradov“ v peti in šesti številki in „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila“ v šesti številki letošnjega „Kmetovalca“.

Čilski soliter po K 30.— 100 kg iz Ljubljane.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10° v vodi raztopne fosforove kisline, 10° žveplenokislega kalija in 4° amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki predlanskega „Kmetovalca“.)

Vrtno gnojilo (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki ima 7% v vodi raztopne fosforove kisline, $6\frac{2}{3}$ % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in $6\frac{1}{3}$ % dušika (5% amonijevega dušika in $1\frac{1}{3}$ % dušika solitrne kisline) oddaja družba v množinah 5 do 10 kg po 50 h, od 10 kg naprej po 40 h kg z vrečo vred.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje goved hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg. Vsled ugodnega sklapa more družba dati večje množine teh tropin sedaj celo po ugodnejših pogojih, kakor oljarne same.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene, ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 20.— 100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg. Družba te tropine posebno priporoča za pokladanje mlečnim kravam in teletem. V njih je 42 % beljakovin in tolščobe.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfineje zmlatih sezamovih tropin in jih oddaja po znižani ceni K 20.— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 75 kg. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin.

Sladkornata močna krmila kot izborno okrepjujočo primes k drugim krmilom ima c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje goved, prasičev ter za molzne krave po 19 K 100 kg z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. lanskega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za prasiče. Družba jamči za njeno sestavo in zlasti za okoliščino, da zanesljivo nima v sebi preveč tolščobe. Opozarjamo prasičerejce na spis „Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev“, ki je izšel v devetnajsti številki lanskega „Kmetovalca“ in ki ga kot „Gospodarsko navodilo“ prasičerejem in tudi perutinarjem na zahtevanje brezplačno pošljemo. Ribja moka vsebuje najmanj 50% beljakovin, 13% fosforovokislega apna in največ 3% tolščobe ter stane pri manjših množinah 35 vinarjev kg, v izvornih vrečah po 75 kg pa 34 vinarjev kg z vrečo vred. — Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 kg, stanejo 2 kroni z vrečico in voznim listom vred, a brez poštnine.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po

22 kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 h kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 20 h 100 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje.

* **Trtne škropilnice** ima družba tudi letos v zalogi, in sicer dve vrsti: navadne škropilnice „Korona“ po K 22.— in škropilnice novejših sestave „Hero“ po K 36.— komad z zabojem vred. Slednje imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsneha, so močnejše in vsestransko priporočene. Družba si je letos nabavila tudi škropilnice sestava dunajske c. kr. kmetijske družbe „Avstrija“, ki so zelo močno izdelane in zbog svoje trpežnosti jako priljubljene. Komad stane 36 kron. Družba si je nabavila tudi nekaterih potrebščin k škropilnicam, ker jih morajo posestniki starih škropilnic večkrat nadomestiti. Nova škropilnica je draga, dočim se da majhna napaka čisto popraviti z nadomeščenjem kakega dela, kakor n. pr. male ventilne kroglice za Korono ali večje za Hero. Oboje stane po 18 h komad. Ventilni gumij stane 8 h. Gumijeve plošče so po K 1.— Razpršilnike, ki se lahko rabijo za oba stroja, nadomešča družba po 75 h z iglo vred. Dvojni razpršilniki stanejo po K 2:60. Nova iznajdba je mrežna cevka, ki se lahko rabi pri vsaki razpršilni cevki, ne da bi bilo treba pri razpršilni cevki ali na razpršilniku kaj izpremeniti. Z mrežno cevko opremljena razpršilna cev lahko mnogo ur nemoteno deluje, ker se zamašenje dolgo zabranjuje. Komad stane 2 K. Kolenca so po 1 K.

Škropilnica za sadno drevje stane komad 60 kron.

Žvepalnike. V zalogi bo nekaj komadov nahrbtnih žvepalnikov „Prinz I“ po 30 kron in nekaj ročnih žvepalnikov po 10 kron komad.

Oddaja kos. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4 $\frac{1}{2}$	6	6 $\frac{1}{2}$	7	7 $\frac{1}{2}$	8
„ „ cm:	45	60	65	70	75	80

Cena: K 1.—, 1.—, 1.—, 1:20, 1:20, 1:20

Pri poštnih pošiljativah se zaračuni 30 h za ovaj in za vozni list. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos, ki so napravljene iz pristnega švedskega jekla. Cena za komad 65, 70 ali za 75 cm dolge kose je K 2 (znamka Herkules).

* **Prave bergamaške osle**, in sicer temnovišnjekaste podolgem žilaste, oddaja družba 25 do 26 cm dolge po 60 h, 28 do 29 cm dolge po 80 h in po 1 K komad.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske dne 14. aprila 1914.

Ta dan se je vršil občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v veliki dvorani »Ljudskega doma« prvič po novih družbenih pravilih, na podlagi katerih pošiljajo kmetijske podružnice svoje delegate, ki imajo pravico udeleževati se občnih zborov c. kr. kmet. družbe in na istih glasovati. Udeležba je bila jako lepa. Od 148 podružnic jih je bilo zastopanih 115 po 150 delegatih. Občni zbor se je vršil nadvse mirno. Ravno na tem občnem zboru se je pokazalo, kako zdravo podlago ima c. kr. kmetijska družba in kako dobro se zaveda ljudstvo, zastopano po delegatih, svojih stanovskih pravic in dolžnosti.

Zborovanje je vodil družbeni predsednik gospod komercialni svetnik Povše. Kot zastopnik c. kr. deželne vlade je zborovanju prisostvoval gospod dvorni svetnik vitez pl. Laschan, kot zastopnik deželnega odbora pa deželnega glavarja namestnik in deželni odbornik, družbeni podpredsednik gospod monsignor dr. Evgen Lampe. Od družbenega glavnega odbora so bili navzoči sledeči gospodje: baron Apfaltrern, Bartol, Dimnik, Hladnik, Istenič, Jan, Kosler, baron Liechtenberg, Piber, Ravnikar, Rohrnar in družbeni ravnatelj Pirc.

Družbeni predsednik je konstatiral sklepčnost občnega zbora ter otvoril zborovanje ob 10. uri s pozdravom na navzoče zborovalce. Posebno pa je še pozdravil zastopnika c. kr. deželne vlade in deželnega odbora. Iskreno se je zahvalil za njih naklonjenost napram družbi in prosil, naj bi bila ista tudi vnaprej deležna izkazane naklonjenosti.

Predsednik je v glavnih potezah očrtal delovanje glavnega odbora v letu 1913. in zlasti povdarjal na bližajoči se čas, ko se bodo sklepale nove trgovske pogodbe. Poročal je o svojem sestavku, ki ga je v ta namen izvršil, in na podlagi kterega bo mogoč uspešen boj za koristi našega kmetijstva. Omenil je tozadeven svoj govor v seji deželnega odbora. Ta sestavek je nakratko v glavnih potezah pojasnjeval tudi v seji glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe dne 19. januarja t. l. v svojem nad tri ure trajajočem govoru. Bistvo njegovih izvajanj na občnem zboru je sledeče: Veleindustrija in socialna demokracija se za ta boj že pripravljata in zahtevata prost uvoz kmetijskih pridelkov. Tudi kmetijsko ministristvo zbira material za uspešno brambo kmetijskih koristi. Obrnilo se je z vprašanjem na vse kmetijske korporacije, da podajo svoje mnenje, če so bile dosežanje carinske pogodbe koristne in v koliko je potrebna izprememba istih. Kranjska kmetijska družba je odgovorila, da so bili dosežani carinski nastavki neobhodno potrebni, in da so le ti smatrati kot rešitev našega kmeta, kajti ti mu omogočujejo, da dobi za svoje pridelke vsaj toliko dohodkov, da mu je napredek mogoč. Od živinoreje imajo naši kmetovalci še največ dohodkov, kateri bi se seveda znatno znižali, če bi se odprle meje za uvoz tuje živine v našo državo, znano pa je, da naša živinoreja popolnoma zadošča našim tržnim zahtevam. Zato stojimo odločno na stališču, da se meje ne smejo odpreti in posebno ne za žive živali, ker se na ta način zanaša k nam mnogo kužnih bolezni, in to zlasti iz Balkana. Če se meje za uvoz tuje živine odpro, bodo cene živini zopet silno padale, ker so se pa ravno v sedanjih časih delovne mezde znatno zvišale, bi bilo to za kmeta pogubonosno. Komur je mar, da na slovenski zemlji še v nadalje obstane slovenski oratar, ne more biti za

to, da bi se s tujo živino uničil slovenskemu kmetu edini dohodek iz njegove dobre živinoreje. Menim, da pritrjujejo delegati vseh podružnic našemu odgovoru, ki smo ga dali ministristvu, in ki pravi, da se ne smejo odpreti meje za tujo živino. (Odobranje).

Veliko zasluzka jemlje našemu kmetu tudi uvoz tujih mlekarskih izdelkov. Dansko in celo sibirsko maslo se prodaja po celi Avstriji in naše ravnotako dobro domače blago izgublja ceno. Da bodo mogli naši kmetovalci in mlekarske zadrage uspešno konkurirati tujim mlekarskim izdelkom je potrebno, da se za uvoz mlekarskih proizvodov primerno zviša carina.

Ravnatoko se sliši od nasprotnikov kmetijstva zahteva, da naj se zopet zniža carina za uvoz italijanskih vin. Če bi to obveljalo, bi bil naš kmet trdo zadet. Saj ni še dolgo, ko je trtna uš uničila od 11.500 hektarov vinogradov celih 10.000 hektarov. Te je bilo treba regenerirati. Ljudstvo se je moralo zato strašno zadolžiti državi in deželi. Koliko pa so znašale zadolžitve pri privatnikih, nihče ne ve. Kako se bo ta dolg odplačal, če ne bodo mogli naši vinogradniki po primerni ceni izpečati svojih pridelkov? Dokler je veljala še stara zloglasna vinska klavzula, to je, da je bilo pri uvozu laškega vina plačati za vsak hektoliter le 3 gld. 60 kr., se je uvažalo iz Italije k nam nad pol milijona hektolitrov italijanskega vina. Ko se je odpravilo to vinsko klavzulo in nastavilo carino 60 K za vsak hektoliter, je znatno padla množina uvoza od strani Italije in znaša sedaj kakih tri tisoč hektolitrov. Na podlagi tega je bilo mogoče konkurirati italijanskemu vinu in doseči boljših cen, česar pri prejšnjih razmerah nikakor ni bilo mogoče doseči. Pri nas je pridelovanje mnogo dražje, ker je treba n. pr. ves gnoj takorekoč znesti v koših v vinograd, medtem ko je zemlja v Italiji zato jako pripravna in jo je lahko obdelovati. Če naj bi obveljala zahteva naših nasprotnikov, tedaj bi se kazala za naše in primorsko vinogradništvo jako slaba perspektiva, saj še dandanes ne morejo naši vinogradniki vnovčiti svojih pridelkov tako kakor bi bilo želeti, dasi isti nimajo visokih cen. Tudi tu moramo zahtevati, da še nadalje obveljajo sedanji carinski nastavki.

Našo konjerejo je tudi treba ščititi s carino, ker se je v zadnjem času mnogo izboljšala v kvalitativnem in kvantitativnem pogledu. V Št. Jerneju na Dolenjskem se je kupilo od 46 ponudnih celo 42 remont za vojne namene in se mi je reklo, da se še nikjer v Avstriji ni zgodilo, da bi se pokupilo toliko konj in da bi jih tako malo izvrgli. Nemčija je predvsem industrijalna država in vendar zna in ve ščititi svoje kmetijstvo. Nemčija zahteva pri uvozu enega konja preko njenih carinskih mej celih 250 mark, to je okroglo 300 kron carine. Za uvoz zlahtnih konj se plača 700 mark in tudi več na glavo (približno 840 kron in več). Zato treba tudi našemu kmetijstvu varstvenih carin z ozirom na konjerejo.

Prasičereja je napredovala za 67 odstotkov in je tudi tu treba pravičnega varstva.

Nikakor niso brez pomena naši gozdovi. Kranjska izvažava v Italijo za nad 24 milijonov kron lesa, cela Avstrija pa (brez Ogrske) za 200 do 300 milijonov kron. Ta les se izvažava carine prosto, zato pa imajo Italijani kompenzacijo, da smejo carine prosto uvažati k nam zelenjad in južno sadje. Naša skrb mora biti, da si ohranimo carine prost izvoz našega lesa na Laško.

Boj za varstveno carino naj bo solidaren, to se pravi, da se ne bomo postavljali na ozkosrčno stališče in se za pridelke, ki jih pri nas ni, ne bi brigali. Iti moramo roko v roki tudi z drugimi kronovinami.

Nismo sovražniki industrije, ker vemo, da je dobra industrija naš najboljši odjemalec, vendar moramo proti tej čuvati svoje koristi. Industrijalci vpijejo, kako jih kmet odira in kako preirane so cene njegovih pridelkov. Cenjeni skupščinarji, ali ste že kdaj slišali, da se kako posestvo obrestuje z več kot dvema, kvečjemu štirimi odstotki? Industrijalci pa tarnajo in jadikujejo, če izplačujejo sedemodstotne dividende. Železna industrija izkazuje po 20 do 30 odstotkov dobička in tudi več. Ali naj bo res le kmet tisti, ki naj si pusti vse dopasti? Največ železa pa rabi ravno kmet. Kmetijski stroji so pri na v primeri z drugimi državami nesramno

dragi. V spomenici na kmetijsko ministrstvo smo zahtevali, da naj se zniža carinski nastavek na uvoz železa in železnih izdelkov iz drugih držav. Naše zahteve niso pretirane, ampak upravičene in če hoče država, da naš kmet ne bo še bolj nazadoval, mora upoštevati te zahteve in delati, da se pravično izpolnijo. (Viharno odobravanje.)

Nato je podal družbeni ravnatelj gospod cesarski svetnik Gustav Pirc poročilo o delovanju glavnega odbora za leto 1913. Iz njegovih izvajanj posnemamo sledeče:

Častiti občni zbor!

Zadnji redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske se je vršil dne 26. februarja 1912, ki je sklenil med drugim nova družbena pravila in ki jih je c. kr. deželna vlada tudi že potrdila.

Nova pravila dajo družbi popolnoma drugačen ustroj. Glavno bistvo novih pravil je ločitev udov v prave in podperne in prenos vseh odločitev potom glasovanja pri podružničnih občnih zborih na prave ude, ki morejo biti le na Kranjskem bivajoči resnični kmetovalci.

Važna izprememba v novih pravilih je sestava družbenih občnih zborov, ki odslej naprej obstoje iz udov glavnega odbora in iz zastopnikov podružnic, katerih število se ravna po številu pravih udov posameznih podružnic.

Današnji občni zbor je prvi, ki se vrši po predpisih novih pravil in so torej poleg udov glavnega odbora navzoči le zastopniki pravih udov posameznih podružnic.

Zadnji občni zbor l. 1912. je sklenil proračun za l. 1913, zato ni kazalo in je bilo nepotrebno lansko leto sklicati občni zbor, celo ker se je celo leto porabilo za organizacijo podružnic in sestavo novih imenikov na podlagi novih pravil, kar je sklicavanje občnega zbora lansko leto itak onemogočilo, a glavni odbor je mogel postavno gospodariti na podlagi občnega zbora potrjenega proračuna.

Delovanje glavnega odbora v l. 1912. je bilo slično delovanju v l. 1913., zato poročam le o zadnjem, sicer pa gg. podružnični odposlanci in sploh družbeni udje itak poznajo odborovo delovanje iz zapisnikov odborovih sej, ki se redno objavljajo v družbenem glasilu »Kmetovalcu«.

Leta 1913. je imela družba 9122 udov, a glasom poročila zadnjega občnega zbora 9154 udov, in je torej v tem času število za 32 padlo. Pripomniti je pa, da vsako leto redno odpade več sto udov, a na njih mesto jih pride precej več novih. V l. 1913. je bilo pač neznatno nazadovanje, ki se je pa s pristopom izredno velikega števila udov v tekočem letu že več kakor popravilo. Naročniki na »Kmetovalca« pa redno rasto, in to zlasti iz pokrajini izven Kranjskega.

Družbeni udje so razdeljeni v 158 podružnic, ki jih je od napram zadnjem poročilu za 3 več. Pravica nove podružnice ustanovljati in jih potrditi je po novih pravilih sedaj prešla na glavni odbor.

Po nadomestilnih volitvah na občnem zboru 26. februarja 1912 so bili v glavnem odboru gg.:

Predsednik:

Frančišek Povše, komercialni svetnik, drž. in dež. poslanec, graščak itd. itd. v Ljubljani.

Podpredsednik:

dr. Evgen Lampe, deželni odbornik itd. v Ljubljani.

Odborniki:

Oton baron Apfaltrern, graščak itd. na Križu pri Kamniku; Bartol Frančišek, deželni živinorejski veščak v Ljubljani;

Dimnik Mihael, deželni poslanec in posestnik, Jarše ob Savi; Hladnik Ivan, župnik državni in deželni poslanec v Trebelnem;

Istenič Franc, posestnik itd., Gornji Logatec;

Jan Jakob, župan itd., Gorje pri Bledu;

Kalan Andrej, prelat itd. v Ljubljani.

Kosler Josip ml., zasebnik v Ljubljani;

Leopold baron Liechtenberg, graščak itd. v Ljubljani;

Piber Ivan, župnik in deželni poslanec, Gorje pri Bledu;

Ravnikar Josip, posestnik v Njivicah;

Rohrman Viljem, ravnatelj na Grmu.

Računska preglednika sta bila gg. Hinko Lindtner, deželni računski svetnik in Frančišek Rozman, kontrolor c. kr. deželnega plačilnega urada v Ljubljani. Ker zadnji gospod preglednik zaradi bolezni ni mogel pregledati računov za l. 1913., je zvršil strogo strokovno revisijo računov le gospod računski svetnik Lindtner, a glavni odbor je odredil še posebni pregled družbenih računov po svojih odbornikih gg. baronu Liechtenbergu in Josipu Koslerju.

Glasom 4., 5. in 6. točke sporeda današnjega občnega zbora je voliti v zmislu novih družbenih pravil letos prvič II. družbenega podpredsednika, potem štiri nove ude glavnega odbora, ki jim je pošla v zmislu družbenih pravil poslovna doba, in ki seveda morejo biti zopet voljeni, in končno dva računsa preglednika v zmislu § 22. družbenih pravil.

Družbeni zastopniki v državnem kmetijskem svetu, v državnem železniškem svetu in v živinozdravniškem svetu so ostali v dobi, za katero se to poročilo glasi, dosedanji, a v pričetku tega leta so se zvršila nova imenovanja, in sicer je postal ud državnega železniškega sveta zopet družbeni predsednik gospod komercialni svetnik Frančišek Povše, ravnatoka tudi živinozdravniškega sveta, a udom kmetijskega sveta je izvoljen družbeni glavni odbornik gospod župnik Ivan Hladnik. Namestnik teh gospodov v teh zastopih je družbeni ravnatelj.

Družbeno delovanje je bilo urejeno, kakor pravila predpisujejo, na podlagi sklepov odborovih sej, ki so se redno vršila. Zapisniki so objavljeni v družbenem glasilu »Kmetovalcu«.

Tekoča opravila je opravljalo tajništvo dogovorno s predsedstvom ter jih je reševalo v zmislu sklepov glavnega odbora. Vložni zapisnik izkazuje l. 1913 2543 strogo uradnih odpisov. Vseh poslovnih števil je pa bilo l. 1913. 43.986, torej za 2140 več, kakor prejšnje leto.

V družbeni pisarni, ki jo vodi družbeni ravnatelj, sodeluje poleg njega še drugi ravnatelj, živinorejski nadzornik, en tajniški pristav, en pisarničar, en knjigovodja, štiri uradniki, en skladiščni uradnik in dva služabnika, ki pomagata tudi v skladišču.

Delovanje podružnic je bilo kakor doslej in je bilo samobsebi umevno to delovanje pri tistih podružnicah najživahnejše, ki imajo v svojih odborih delavne ude. Vse podružnice so imele svoje redne občne zборе in imajo izvoljene nove odbore na podlagi novih družbenih pravil. Sicer se pa zlasti v zadnjih časih vobče kaže prav živahno delovanje v podružnicah. Mnogo podružnic ima svoje drevesnice, v vinorodnih pokrajinah tudi trtnice. Glavni odbor je zlasti za ustanovljenje novih in za vzdrževanje starih drevesnic izposloval v prošlem letu izdatne državne podpore. Večina starejših podružnic ima tudi kmetijske stroje v združno porabo. Izmed glavnih opravil podružnic je skupno naročanje kmetijskih potrebščin, kar jim družbena pisarna posreduje, in ki se skoraj brez izjeme vrši brez ovir.

Ker delovanje c. kr. kmetijske družbe obstoji v vsestranskem pospeševanju kmetijstva, ker je smer temu početju nekako predpisana in je kakovost in intenzivnost predvsem zavisna od tozadevnih podpor, zato je bilo delovanje glavnega odbora v tem letu enako kakor poprej, narasla je edinole intenzivnost.

O družbenih zavodih in podjetjih mi je čast naslednje poročati.

1. Družbena podkovska šola je sedaj dogovorno s c. kr. kmetijskim ministrstvom popolnoma preurejena ter je v zvezi z živinozdravnico. Šolo in živinozdravnico vodi ravnatelj, ki je diplomiran živinozdravnik, poleg njega je nastavljen podkovski mojster. L. 1911 se je pričelo s prezidavanjem in adaptacijo vseh poslopij podkovske šole in živinozdravnice. To delo je sedaj končano.

2. Družbena sadna drevesnica, ki se je nanovo ustanovila in je stala z vsem skupaj nad 35.000 K, preden se je moglo pričeti oddajati prvo drevje, je tako urejena, da je mogoče vsako leto iz nje oddati okroglo 20.000 visokodebelnih in pritičnih sadnih dreves

raznih plemen in vrst. V drevesnici rase sedaj okroglo 140.000 cepljenih dreves. Z rastočim številom udov pa ta drevesnica nikakor ne bo več zadostovala in že leta 1911 se je oddalo izključno samo tisto drevje, ki gre udom po svojočasnih sklepih občinskih zborov, dočim se posebej nobeno drevo ni prodalo. Sedaj so že tako lake razmere, da število v družbeni drevesnici vzgojena drevja nikakor ne zadostuje in mora glavni odbor vsako spomlad nakupiti zunaj dežele še kakih 7000 visokodebelnih sadnih dreves.

3. Kmetijska gospodinjstva šola v Ljubljani, ki jo je družba kot prvo v deželi l. 1898 ustanovila, se izborna razvija ter so praktični kakortudi teoretični uspehi zelo povoljni, kar najbolj spričujejo bivše gojenke in na čemer se je v prvi vrsti zahvaliti požrtvovalnosti Marijanišča, kjer je šola nastanjena, in požrtvovalnosti čč. gg. šolskih sester, ki v zavodu delujejo. V pretečenem letu je šola dobila strogo »kmetijski« značaj, zato se je moral pouk razširiti, sprejelo se je v učni načrt nekaj novih predmetov, med drugim tudi pouk o avstrijskem državljanstvu ter zakonoznanstvu. Na šoli, ki jo je lansko leto obiskovalo 21 gojenk, ki so stanovale v šolskem internatu, poučuje vsega skupaj 16 učnih moči.

4. Zalaganje poučnih kmetijskih knjig in spisov je glavni odbor tudi v dobi, ki se je tiče to poročilo, nadaljeval; izdal je doslej 13 zveskov »Kmetijske knjižnice«. Poleg teh knjig izdaja odbor kratke spise z naslovom »Gospodarska navodila«, ki vsebuje poučno tvarino o važnih gospodarskih vprašanjih. Ta gospodarska navodila, ki jih je doslej že 41 izšlo in so nekatera izšla že v drugem, ali celo v tretjem ponatisu, služijo predvsem kot odgovori na lista vprašanja od strani udov, ki se redno ponavljajo in ki jih ni mogoče nakratko odgovoriti. Na ta način se prihrani družbeni pisarni spisovanje dolgih strokovnih odgovorov. Od zadnjega občnega zbora je glavni odbor izdal dva nova zvezka. »Kmetijske knjižnice« in sicer B. Skalicy »Pridelovanje in razpečevanje namiznega grozdja in vzgoja trt na špalirju« potem dr. Weinzierl-Turk »O sestavljanju in setvi travnih mešanice« ter 11 novih »Gospodarskih navodil« razne kmetijske poučne vsebine. (Dalje prihodajč.)

Seja glavnega odbora dne 14. aprila 1914.

Seji je predsedoval družbeni predsednik g. komercialni svetnik Povše, deželni odbor je zastopal namestnik deželnega glavarja v deželnem odboru g. dr. Evgen Lampe, in navzoči so bili odborniki gg: baron Apfaltrern, Bartol, Dimnik, Hladnik, Istenič, Jan, Kosler, baron Liechtenberg, Piber, Ravnikar, Rohrman in ravnatelj Pirc.

Odbor je soglasno potrdil ustanovitev novih družbenih podružnic na Črnučah in pri Dev. Mariji v Polju.

Odbor se je dogovoril glede predlogov, ki jih namerava staviti v sklepanje družbenemu občnemu zboru, in sicer glede resolucije, ki se tiče stališča kranjskih kmetovalcev napram novim trgovskim pogodbam, glede obrambe kmetovalcev pri klanju svoje živine in glede izposlovanja državne podpore napram velikem pomanjkanju krme, ki utegne kranjsko živinorejo močno oškodovati. Istotako se je glavni odbor dogovoril kakšno stališče bo zastopal na družbenem občnem zboru glede predlogov posameznih podružnic, ki so se glavnemu odboru pravočasno prijavi.

Za nove ude so predlagani in se sprejmejo gg:

Tavčar Mihael, dekan v Žužemberku; Longar Janez, posestnik v Žužemberku; Kastelic Josip, posestnik v Žužemberku; Nachtigal Karol, posestnik v Žužemberku; Stupica Josip, posestnik v Žužemberku; Vandot Ivan, živinozdravnik v Žužemberku; Zupančič Anton, posestnik v Žužemberku; Smerke Alojzij, posestnik v Žužemberku; Košiček Ivan, posestnik v Žužemberku; Legan Ivan, posestnik v Stranski vasi; Hrovat Josip, posestnik v Zafari; Rus Francišek, posestnik v Zafari; Koren Josip, posestnik v Zafari; Šercelj Janez, posestnik v Zafari; Urbančič Mihael, posestnik v Zafari; Grčar Ignacij, posestnik v Cvibljju; Valand Ivan, posestnik

v Praprečah; Hren Francišek, posestnik v Praprečah; Glavan Josip, posestnik v Rebri; Perpar Matija, posestnik v Rebri; Majer Anton, posestnik v Dežeči vasi; Škufca Francišek, posestnik v Dežeči vasi; Kastelic Josip, posestnik v Klečetu; Maver Francišek, posestnik v Drašči vasi; Ilnikar Josip, posestnik v Praprečah; Nachtigal Anton, posestnik v Vrhovem; Legan Mihael, posestnik v Gradencu; Kocjan Francišek, posestnik v Gradencu; Šetina Anton, posestnik v Gornjem Križu; Fabjan Josip, posestnik v Trebči vasi; Vidmar Janez, posestnik v Mačkovcu; Mirtič Mihael, posestnik v Dvoru; Stravs Avgust, posestnik v Stavči vasi; Fabjan Francišek, posestnik v Stavči vasi; Murn Janez, posestnik v Lašičah; Fabjan Janez, posestnik v Lašičah; Lavrič Francišek, posestnik v Podlipi; Košak Ignacij, posestnik v Gabrovki; Škerbe Janez, posestnik v Cegelnici; Bobnar Anton, posestnik v Sadinji vasi, Kastelic Francišek, posestnik v Mačkovcu; Radovičević Ivan, posestnik v Pristavi; Judež Josip, posestnik v Cikavi; Staniše Francišek, posestnik v Vinivasi; Čučelič Francišek, posestnik v Koroški vasi; Drnovšek Marka, posestnik na Savi; Cuderman Josip, župnik v Št. Lambertu; Kosmač Josip, posestnik v Mošeniku; Drnovšek Martin, posestnik na Savi; Grabnar Josip, posestnik v Zavšeniku; Hauptman Jurij, posestnik v Logu; Štrus Rudolf, posestnik v Logu; Bajde Anton, posestnik na Savi; Kepa Martin, posestnik na Savi; Mohor Francisek, posestnik v Lešah; Železnik Francišek, posestnik v Zavšeniku; Kos Vincencij, posestnik v Požarjah; Krlhikar Anton, posestnik v Mošeniku; Inž. Ivan Rataj, živinorejski nadzornik, Ljubljana; Koncilija Francišek, posestnik v Pancab; Starc Marija, posestnica v Strugah; Cof Anton, posestnik v Dorfarjih; Opalk Fran, posestnik, Zameško; Rabzelj Francišek, posestnik, Hrv. Brod; Banič Matija, posestnik, Hrv. Brod; Kirar Martin, posestnik, Hrv. Brod; Koščak Anton, posestnik, Hrv. Brod; Hočevnar Anton, posestnik, Grmulje; Zalokar Francišek, posestnik, Dobrava; Povšič Janez, posestnik, Dobrava; Lenassi Viljem, posestnik v Rožni dolini; Bobnar Anton, posestnik na Fužinah; Hladnik Ivan, posestnik v Dev. Mariji v Polju; Zavrl Valentin, posestnik v Vinjah; Kadunc Francišek, posestnik na Illici; Anžič Ivan, posestnik v Dobrunjah; Oblak Jakob, posestnik na Drenovem griču; Ilesič Francišek, c. kr. profesor, Ljubljana; Barlič Anton, posestnik v Vačah; Cirar Josip, posestnik v Lazah; Kimavec Ivan, posestnik v Vačah; Mali Ivan, knjigovodja gosp. zveze, Ljubljana; Verhovc Anton, posestnik v Horjulu; Volčič Janez, posestnik v Godešiču.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Dragatušu, dne 17. maja t. l. popoldne ob treh v šolskih prostorih.

S P O R E D :

1. Poročilo tajnika.
2. Volitev odbora.
3. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Dragatušu,

dne 26. aprila 1914.

Panjon Mihael, podpredsednik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Kranjski gori v nedeljo dne 10. maja 1914 ob pol 12. uri dopoldan v prostoru tukajšnje šole.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika.
2. Odobritev računa za leto 1913.
3. Slučajnosti.

Josip Robič, načelnik.

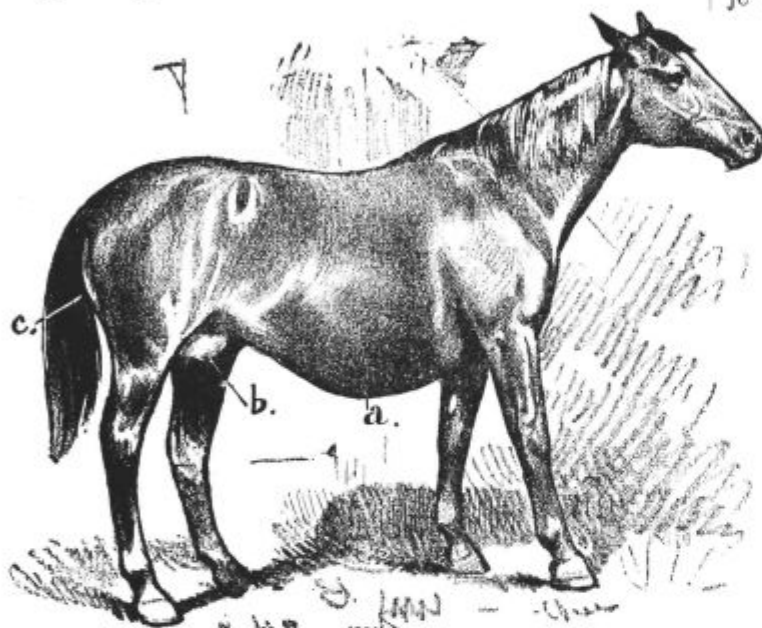
KONJEREJEC.

Uradno glasilo samostojnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Soseda Razumnika konjereja.

12 Težave pri porodih.

Napočil je čas, ko je imela Tomaževa Rožica dobiti svoje prvo žrebe. Nekako v skrbeh je pričakoval Tomaž tega dogodka. Tudi ni bil o vseh teh rečeh Bog ve kaj izvežban.

Podoba 28.

Rožica je bila že kakih 10 dni v za to pripravljenem koču, kajti Tomaž je že nekaj dni pričakoval, da bo Rožica žrebetila.

Vendar se to ni zgodilo, pač pa ji je zateklo vime, trebuh in sramnica. (Glej podoba 28.) Če bi bil Tomaž svojo kobilo večkrat izprevajal, kakor mu je to Razumnik svetoval, bi bile te otekline kmalu popolnoma, ali pa vsaj deloma izginile. Tomaž se je seveda bal, da bi se mu kobila ne prehladila, ker je bilo vreme deževno in precej hladno. Zato jo je bil pustil v hlevu celih deset dni ne da bi jo bil kdaj prabil za kako delo v tem času. Ravnotako bi bil lahko brez skrbi kobilo vodil na prosto, če bi jo bil odel z eno ali dvema odejama, prav gotovo bi se ista ne prehladila.

Bilo je nekega večera. Kmalu potem, ko je kobila použila svojo krmo je postala nemirna. Kazalo je, kakor da bi se že začenjali popadki, vlegala se je in zopet vstajala.

Prestrašeno in vznemirjeno je zaklical Tomažev sin: „Oče, pridite hitro v hlev, Rožica bo žrebetila!“

Tomaž je sedel s svojo rodbino ravno pri večerji. Ko je to zaslišal, je spustil žlico in hitel v hlev, za njim pa cela rodbina, žena in otroci. Žena je jadikovala, in otroci so kričali. Tako razburjenje je vladalo, kakor da bi bil udril sovražnik v deželo. Vse navzkriž so drveli po hlevu z lučmi, porodnimi vrvi in s posodami polnimi tople vode.

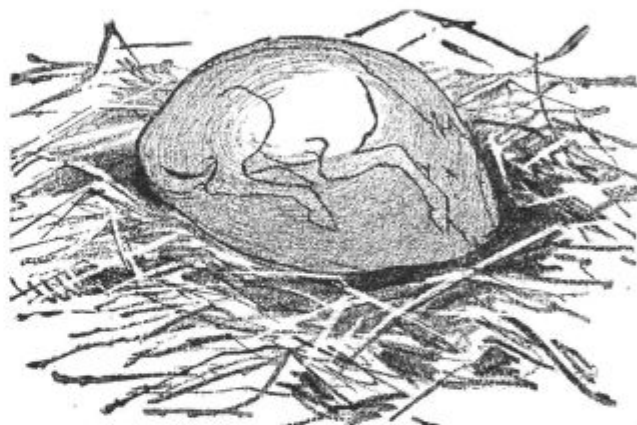
Ko je kobila zaznala to nenavadno vrvenje, je naglo vstala in je bila nekaj časa mirna. Vse je radovedno in z nekako skrbjo pričakovalo kaj da bode.

Čez nekaj časa se je kobila zopet vlegla in se zopet precej močno napenjala ter pri tem parkrat zastokala.

„Pa se vendar menda ne bo zgodila kaka nesreča!“ je kriknila Tomaževa žena.

Zdihuje je tekala po hlevu semintja. Tomaž sam je bil v največji zadregi, in ni prav nič vedel kaj naj bi začel.

Ker je bil v hlevu tak splošni nemir, tudi kobila ni dolgo ležala, ampak se je hitro dvignila. Ko se je tako spravila po konci, je celo zopet

Podoba 29.

poskušala jesti. Vendar ji krma ni nič kaj pravdišala. Kmalu se je začela zopet napenjati.

Tako so pretekle skoraj dve do tri ure.

Podoba 30.

„Kobili moramo vendar na kak način pomagati, kajti tako ne sme v nadalje ostati!“ reče žena svojemu možu Tomažu. Tako je vendar ne moremo pustiti, uboga žival bi na ta način morala poginiti. Poizkusi no, če ni kake zapreke!“

Tomaž je že večkrat pomagal kadar je teletila kaka krava, toda pomagal je večinoma le takrat, kadar

krava sploh njegove pomoči potrebna ni bila. Sedaj pa se je ravno pripravljala, da preišče kobilo, če je v rodilih vse v redu.

Žena mu je prinesla tople vode, mila in tolsče. Sin pa je zopet pririgovillil s porodnimi vrvicami. Tomaž si je dobro umil roki, na katerih ni imel predolgih nohtov. Zavihal si je desni rokav srajce in si dobro s tolsčo namazal roko. Nato je priganjal kobilo, da je vstala. Žena jo je držala spredaj za glavo, sin pa je dvignil Rožici levo prednjo nogo. Tomaž je utaknil polagoma svojo desno, dobro namazano roko v maternico.

Toda daleč še ni prišel s svojo roko, ko je že začutil nek mehur, ki je bil približno skoraj tako velik kakor človeška glava in je vseboval neko vodeno tekočino.

Brez posebnega truda je lahko pretrgal mehur, in v mogočnem curku se je izlila nekaka voda.

„Tako, mehur je že počil!“ je vzkliknil veselo. „Tako je bo prikazalo žrebe, ker že čutim noge!“

„To bi bilo pa res prijetno,“ zavzdihne njegova žena.

Kobila se je vlegla in se zopet prav močno napejala. Čez nekaj časa so se zares prikazale noge.

„Noge so že tu!“ je vzradoščeno zaklical Tomaž. „Sedaj se mora tudi glava kmalu pokazati.“

Revež pa se je bridko zmotil. Preteklo je pol ure, ena ura in žrebe se še vedno ni prav nič naprej pomaknilo.

Tomaž si ni vedel raztolmačiti tega.

Tako je gledal in čakal še cele pol ure, nato pa je velel sinu naj omota porodno vrvico žrebetu okoli nog. Ko se je to zgodilo, sta vlekla oče in sin kolikor sta le mogla, žrebe pa se vendar ni skoraj prav nič naprej pomaknilo.

Tedaj reče Tomaž sinu: „Steci brž po Razumnika!“ in si briše pot z obraza. „Sedaj si pa res ne vem prav nič več pomagati.“

Sin steče kar le more in po preteku četrte ure se vrne z Razumnikom v hlev.

„Kaj pa se godi s tvojo kobilo? Kaj pa si počel ž njo?“ vpraša Razumnik.

Tomaž mu pripoveduje: „Pretekli sta skoraj dve uri in žrebe se ni pomaknilo naprej. Zato sem kobilo preiskal in sem dotipal nek kot glava velik mehur, ki je bil z neko tekočino napolnjen.“

„Kterega si pa seveda pretrgal, kaj ne!“ doda Razumnik. „Če ti kobila pogine, boš sam cele nesreče kriv. Kaj bolj napačnega in nerodnega bi pač ne bil mogel storiti kakor to, da si pretrgal mehur. Ko bi bil kobilo pustil v miru, bi bil mehur v desetih ali petnajstih minutah sam počil in žrebe bi bilo potem prav gotovo samo zdrsnilo ven; sedaj pa žrebetova glava ne leži pravilno, ker je vsebina mehurja prezgodaj odtekla.“

Tomaževa žena je zopet zastokala. Razumnik se je nevoljno ozrl.

„Predvsem,“ pravi Razumnik, „moramo odpraviti vse one ljudi iz hleva, ki nimajo v njem kaj opraviti. Če je veliko ljudi navzočih, to prav nič ne koristi, ampak le škoduje.“

Uljudno je poprosil Tomaževo družino, da se odstrani iz hleva in le oba najstarejša sinova sta smela ostati.

Razumnik je poskušal nato ležečo kobilo pripraviti do tega, da bi vstala. Posrečilo se mu je, toda

šele po daljšem trudu. Ko je ta vstala je segel Razumnik s svojo roko v rodila.

„Res je tako kakor sem rekel,“ pripomni Razumnik. „Glava je nazaj zapognjena in v stran zavita. Poskusiti hočem isto zopet uravnati.“

Vkljub vsemu Razumnikovemu prizadevanju se le ni hotelo posrečiti.

„Jaz ne morem več pomagati,“ reče Razumnik čez kakih 10 minut, in nam ne preostaja drugega, kakor kolikor mogoče hitro poklicati živinozdravnika, kateri bo moral najbrže odrezati obe sprednji nogi.“

Tomaž veli sinu takoj napreči in hiteti po živinozdravnika v bližnje mesto.

Ko je hotel Razumnik ravno oditi, je prihitel njegov hlapec.

Zasopljeno je klical že oddaleč: „Gospodar, hitite domu, Mala bo žrebetila.“

„Pustite jo v miru naj le žrebeti!“ odvrne ta in se počasi napoti domu.

Komaj je vstopil v hlev, že mu zakliče hlapec: „Ravnokar je prišlo žrebe ven, toda mehur v katerem se nahaja, še ni počil. Kaj naj storim?“

To je spravilo Razumnika iz njegovega ravnodušja. Brž pa je zapovedal: „Hitro pretrgaj mehur in vzemi žrebe iz njega!“

S par koraki je že bil pri kobili. Pred njim je ležal mehur, v katerem je bilo žrebe, in ta mehur pri porodu ni samodsebe počil. (Glej podobo 29.) Urno je pretrgal mehur, in dvignil žrebetovo glavo.

„Žrebe še ni mrtvo,“ reče po kratkem opazovanju. „Vendar pa je bil že skrajni čas! Še dve minuti in lepo žrebe bi se bilo zadušilo. Brž prinesi škaf mrzle vode!“

Urno je prinesel hlapec mrzle vode, katero je vlival Razumnik v velikih curkih po žrebetu. (Glej podobo 30.)

Žrebe se je zganilo. Nekoliko je dvignilo glavo in jo streslo, potem pa je začelo močno dihati.

„Tako, sedaj je žrebe rešeno!“ reče Razumnik veselo. „Sedaj prav dobro uvidim, da se kobil vendarle ne sme puščati samih, kadar žrebetijo. To pot bi bilo žrebe prav gotovo kmalu poginilo.“

Nato je prijel skoraj za ped pod trebuhom s palcem, in kazalcem za popkovo, jo krepko stisnil, z levo roko pa je odtrgal ostali (spodnji) del popkovine.

Čez nekaj časa reče hlapcu: „Sedaj morava mladiča spraviti k njegovi materi.“

Videlo pa se je, da kobila ne kaže nobenega posebnega veselja, da bi polizala mokro, z mrzlo vodo polito žrebe.

„Ali naj po žrebetu potresem nekoliko soli?“ vpraša hlapec. „Pri mojem prejšnjem gospodarju sem moral vselej žrebe potresti s soljo, če ga kobila ni hotela lizati.“

Razumnik odvrne: „Bolje bo, če ga potreseš z otrobi. Če se sol na mokri koži raztopi bi se znalo žrebe močno prehladiti.“

Hlapec je prinesel otrobov in ž njimi potresel žrebe. Kobila dotlej še ni vstala. Razumnik je mladiča potegnil nekoliko naprej in ga tako položil na steljo, da ga je kobila mogla z lehkoto tudi leže oblizovati. Čim bolj je kobila oblizovala žrebeta, tem močneje je isto dihalo. Po preteku pol ure je žrebe že poizkušalo vstati.

Posrečilo pa se mu ni takoj. Vstati je moglo šele čez nekaj ur. Ko sta ga dejala k seskom, in je žrebe prvič začelo sesati, sta oba zapustila hlev.

Pri Tomažu so nestrpno pričakovali kdaj pride zdravnik. Razumnik se ni motil. Zivinozdravnik je moral najprej odrezati obe prednji nogi in je šele potem mogel glavo uravnati.

Žrebe je poginilo, kobilo so pa le s težavo rešili pogina. J.

Kako je treba rezati rezanico.

Kaj pogosto slišimo, da se mora rezanica rezati prav kratko ($\frac{1}{2}$ — 1 cm), kar pa nikakor ni upravičeno, niti dobro. Vsekako živali kratko rezanico laglje žvečijo, toda to ne donša posebnih koristi; pač pa lahko prekratko narezana rezanica povzroči pri konjih razne nepravilnosti v prebavljanju, ki dostikrat niso brez slabih ali celo nevarnih posledic. Čim dalje in bolje žival svojo hrano žveči, tem bolj jo tudi oslini, in ravno to oslinjenje je oni činitelj, ki jako ugodno vpliva na prebavljanje, oziroma prebavljivost zaužitih krmil. Čim dalje torej traja žvečenje, toliko dalje seveda ustne žleze izločajo slino, in čim bolj je zaužita krma oslinjena, tem gotoveje smemo pričakovati, da se vse hranilne snovi porabijo. Mimogrede naj omenim, da prekratka rezanica pri govedih silno otežkočuje prežvekovanje, pri konjih pa kaj čisto povzroča črevesno vnetje. Zategadelj ne kaže rezanice rezati prekratko, za konje mora biti vsaj najmanj po 4 cm dolga (za goved po 2 cm).

J.

O vnanjosti konj.

Pri konjih ne velja gledati samo na barvo, ki mora po možnosti vsaj v glavnem odgovarjati plemenu, ampak je vnanjost v splošnem še veliko večjega pomena. Zlasti pri plemenskih živalih je vnanjost važna, saj po isti takorekoč, največkrat sodimo tudi notranjo vrednost, bodisi upravičeno ali neupravičeno. Dostikrat pa slaba, nepravilna in neprijetna vnanjost naravnost odvzema živali vso ceno in vrednost bodisi z ozirom na porabnost za delo, kakor tudi prikladnost za pleme.

Za pleme pač ne bomo odbirali živali, katerih vnanjost je nepravilna in predvsem ne takih živali, ki imajo prirojene napačne lastnosti. Prirojene nepravilnosti navadno živali tudi na svoje potomce prenese, pozneje nastale nepravilnosti pa se sploh ne podedujejo. Če pa kaka plemenska žival prirojenih nepravilnosti takoj ne podeduje na svoje potomce, ni še stem rečeno da je sedaj ona slaba stran za potomce nenevarna. Žival ne podeduje nepravilnosti kot takih na svoje potomce, marveč le zasnovi, oziroma dovtetnost za iste. Lahko pa se zgodi, da je napaka pri prvem zarodu skrita, dasiravno se je vendarle podedovala. Pravimo, da se je v zasnovi ta napaka latentno prenesla na potomce. Potomci torej imajo dovtetnost za dotično nepravilnost, vendar se ta ne pokaže. Pri potomcih drugega zaroda jo pa lahko zopet opazimo, če pa ne že pri teh, tedaj pa pri potomcih poznejših rodov.

Koliko razočaranj doživijo naši kmetje ravno vsled tega, ker navadno svojih plemenskih živali ne poznajo dobro, ali bolje rečeno te morda že poznajo, pač pa ne njih staršev in prastaršev. Ta gre na Ogrsko, oni zopet kam drugam, in kupi plemensko kobilo. Nočem tajiti, da se morda na tak način ne bi dobilo dobre kobile, toda negotova je taka stvar v kljub najboljšemu glasu kakega kraja. Plemenska kobila je morda res lepa, toda kdo ve, kake napake so imeli njeni starši

in prastarši. Pri tej kobili se morda ista napaka slučajno ni pokazala, njen zarod pa bo najbrže že zopet podoben staršem ali prastaršem, imel bo torej zopet isto napako, dasi je pri kobili ni bilo opaziti. Vsak umen konjerejec ne bi smel pripuščati k plemenitvi druge kobile kakor le ono, ktere starše in prastarše dobro pozna in ve, da niso imeli nobenih posebnih in velikih napak. S tem hočem reči, da naj za pleme rabi le živali, ki jih je sam vzredil, in ki so od dobrih staršev brez napak, ali pa take živali, ki so jih vzredili njegovi sosedje in znanci, in o katerih ve, da so bili tudi njih starši brez napak.

Največ škode pa napravi trmoglavost rejčeva. Ima mlado kobilo s to ali ono napako in že komaj čaka, da bi jo mogel pripuščati, dasiravno ve, da prenese svojo podedovano napako tudi na potomce. Sam pri sebi si pravi: „Četudi se kaj takega dogaja, toda meni se ne bo, moja kobilica svoje napake ne bo prenesla na zarod.“ Samega sebe hoče tak konjerejec preslepiti, nalagati, kajti prvo žrebe navadno že kaže materne napake, v kljub temu, da si je revež zagotavljal, da ravno njemu njegova kobilica ne bo tega storila. Žival sama ne more za to. Zgodi pa se, da je prvo žrebe brez napak, matern vpliv se ni pokazal. Brez skrbi! Zasnova in dovtetnost za to napako pa je mlada živalca vendar prinesla že s seboj na svet in na njenem zarodu se bo masčevalo ono preveliko zaupanje rejčevu, da njegova kobilica ne bo napak naprej prenesla na svoje potomce. Res je, mladič je bil brez napak, je dorasel in pripuščal ga je. Potomci tega pa so zopet pokazali one napake, ki jih je imela stara mati in tudi mati, toda ta le latentno. Živali, ktere kažejo kake pomembne napake, ali pa, katerih starši vemo, da so imeli take napake — ne pripuščajmo, ker se slednjič vendar morajo napake pokazati, četudi je dotična žival „naša“. S tako rejo pač ne bo mogoče priti kam drugam, kakor kvečjemu do nazadovanja.

Napake, ki jih dobi žival že od rojstva so dvojne: notranje in vnanje. Naše konjerejce predvsem zanimajo vnanje napake živali, zato se bomo v naslednjem bavili z vnanjostjo živali, da se nekoliko poučimo, kaj je pravilno in kaj nepravilno.

Najprej o glavi. Predvsem mora biti glava ustvarjena tako, kakor je potrebno za dotični spol kakega plemena. Moška glava pri ženskih, in ženska glava pri moških živalih je že ena napaka, ktera je tem hujša, čim večje je nasprotje oblike glave napram spolu. Glava moških živali je širša in kračja kot glava ženskih živali, ima tudi močnejše kosti in oči so tudi mnogo živahnjše kakor pri ženskem spolu. Žrebec ima veliko bolj razvite mišice na sencih, kakor kobila, pa tudi čeljusti so močnejše in ustnice nekako bolj pregibljive. Pri skopljenicah je oblika glave odvisna od časa, kdaj so bili rezani. Čim mlajši so bili takrat, tem bolj spominja njih glava na ženski, čim starejši so bili skopljeni, tem bolj spominja njih glava na moški spol. Kako je vendar mogoča ta navidezna nemogočnost? J.

(Konec prihodnjic.)

Uradne vesti konjerejskega odseka.

Občni zbor samostojnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dne 6. aprila t. l. se je vršil v posvetovalnici c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani občni zbor samostojnega konjerejskega odseka. Po določitvi sklepčnosti je pozdravil

načelnik gospod komercialni svetnik Frančišek Povše zborovalec, med njimi zastopnika poljedelskega ministrstva gospoda majorja Karol pl. Pfeifferja iz Gradca.

1. O delovanju samostojnega konjerejskega odseka je poročal gospod živinozdravniški nadzornik Paulin.

Konjereja se je vestransko podpirala. Odsek se je po zastopnikih udeležil nakupovanja konj za vojaštvo, premovanja kobil in žrebic, pregledovanja žrebic in žrebčkov pingavske pasme v svrhu podelitve vzrejevalne državne podpore. Odsek je nakupoval in oddajal plemenske kobile.

Važna vprašanja, zadevajoča konjerejo v deželi, je odsek deloma v odborovih sejah, deloma po načelniku in po tajništvu reševal.

Največja pozornost obračala se je na pridobitev dobrih plemenskih žrebcev.

V letu 1913. je bilo vdelenih na Kranjskem 85 žrebcev. Od teh se je izločilo 9 žrebcev, nakupilo, oziroma vdělilo nanovo 11 žrebcev, tako da je bilo stanje s 1. januarjem 1914 skupno 87. Med novo vdelenimi žrebci je bilo 7 žrebcev angleške, 4 pingavske pasme.

Nova žrebčarska postaja se je napravila v Martinjaku pri Cerknici, nadalje se je po en pingavski žrebec oddal v Dobrovo pri Ljubljani, v Dragomelj, okraj Kamnik in na Vače, okraj Litijska. Od v letu 1813. vdelenih 85 žrebcev je bilo 46 pingavske, 18 angleške (polkrvne), 1 angleške polnokrvne, 15 arabske in 5 lipicanske pasme.

Od vseh žrebcev se je uplemenilo 3923 kobil. Od v letu 1912. uplemenjenih 4090 kobil ostalo je brejih 2023, od katerih se je dobilo 1829 žrebet, za 165 več, kakor v letu 1912. Če se računa vrednost vsakega žrebeta poprečno 300 K, znaša vrednost vseh pridobljenih žrebet 548.700 K.

Premovanja kobil in žrebic vršila so se v Postojni, Cerknici, Kranju, Bohinjski Bistrici, Lescah, na Dovjem, v Mengšu, Ribnici, Novem mestu, Velikem Gabru, Škofelci, Mokronogu in Št. Jerneju.

Kobil in žrebic se je pripeljalo 712. Razdelilo se je 5980 K državnega prispevka, 500 K deželnih daril, 340 K daril konjerejskega odseka, 360 K prispevka občin, 120 K privatnih daril in 117 srebrnih svetinj.

V povzdigo konjereje oddalo je poljedelsko ministrstvo konjerejem 10 kobil iz kobilarne v Radavcu (Bukovina), in 16 vojaških kobil. Tudi je konjerejski odsek nakupil z državno podporo 4 mrzlokrvne in 4 vročekrvne kobile ter iste oddal konjerejem po nižani ceni. V to svrhu se je porabilo 4229 K 58 v.

Zadruga, oziroma društva, ki se pečajo s konjerejo, nahajajo se v Spod. Gorjah, Lescah, na Igu, Št. Jerneju in v Postojni. Odsek je taiste po možnosti podpiral ter jim izposloval državno podporo.

Poročilo se je vzelo na znanje.

2. Denarni promet.

Skupni dohodki so znašali 14.882 K 44 v; skupni izdatki pa 11.712 K 44 vin. Preostanek je znašal 3.170 K.

Račune sta pregledala gospoda odbornika Leopold baron Liechtenberg in Ivan Piber. Slednji je poročal, da so se računi našli v redu.

Poročilo se je odobrilo.

3. Proračun za leto 1914 se je sklenil z

- a) 7970 K dohodki,
- b) 5400 „ stroški in
- c) 2570 „ preostanka.

4. Pri volitvah so se izvolili z vzklikom enoglasno: dosedanji načelnik gospod komercialni svetnik Frančišek Povše načelnikom, gospod Leopold baron Liechtenberg njegovim namestnikom, nadalje odbornikom gg.: Gabriel Jelovšek

iz Vrhnike, Vinko Ogorelec iz Škofelce in Ivan Piber iz Spod. Gorij zopet, in Andrej Burger iz Postojne ter Vinko Bon iz Rake nanovo.

5. Slučajnosti.

Sklenilo se je poljedelsko ministrstvo prositi za povišanje pisarniških in potnih stroškov.

Sklenilo se je na predlog gospoda odbornika Ivana Pibra prositi poljedelsko ministrstvo za večjo podporo v svrhu nakupa in oddaje plemenskih kobil.

Sklenilo se je na predlog odbornika Zupančiča predlagati poljedelskemu ministrstvu, da se okrajni živinozdravniki pokličejo kot člani v premovalne in druge s konjerejo stikajoče se komisije.

Sklenilo se je na predlog gospoda odbornika Ogorelca napraviti poučni izlet v Lípico, Piber ali na Osojske ture.

Sklenilo se je na predlog gospoda odbornika Ivana Žarka prositi poljedelsko ministrstvo, da se število državnih vzrejevalnih podpor za pingavske žrebice in žrebeta zviša letno od števila 6 vsaj na 10.

Na predlog odbornikov gg. Pibra in Žarka se je sklenilo podpirati prošnjo za vpeljavo vsakoletnega sejma za žrebeta v Lescah, ki naj bi se vršil dne 16. avgusta.

Na predlog člana g. Andreja Burgerja iz Postojne se je sklenilo, priporočati za dobavo plemenskih kobil v prvi vrsti člane konjerejskih zadrug, oziroma društev.

Na predlog gospoda Zupančiča se je sklenilo delovati na to, da se vrši nakupovanje mladih (3 letnih) konj za domobrambo v krajih Škofljan, Št. Jernej, Makronog, Novomesto in Ljubljana.

Na predlog gospoda Zupančiča se je sklenilo, staviti ministrstvu za domobrambo predlog, da se bodo dajale za vzrejo žrebet vročekrvne pasme skozi tri leta podpore.

Na predlog gospoda družbenega ravnatelja, ces. svetnika Pirca se je sklenilo, za pribodnji občni zbor predelati pravila.

Seja konjerejskega odseka.

Dne 6. aprila t. l. se je vršila odborova seja samostojnega konjerejskega odseka. Poljedelsko ministrstvo je zastopal c. in kr. major gospod Karol pl. Pfeiffer iz Gradca.

Načelnik gospod komercialni svetnik Frančišek Povše je otvoril sejo.

1. Prošnja konjerejskega društva v Postojni za kobile in žrebice iz cesarske kobilarne v Lípici se bo odposlala s priporočilom na merodajno mesto.

2. Glede prošnje posestnika Antona Burice iz Dragomelj še za drugega žrebca se je sklenilo uspeh letošnje plemenitve počakati.

3. Nekemu posestniku iz Gorjanske občine se je dovolilo kobilu, ki jo je dobil pred petimi leti, prodati drugemu konjerejcu, ki prevzame vse obveznosti prvega.

4. Glede prošnje konjerejskega društva v Postojni se je sklenilo, po možnosti v politični okraj Postojna vděliti le lipicanske žrebce.

5. Ker se je državni žrebec 379 Liefering oskrbovalcu na Bledu odvzel ter vdělil v postajo Grosuplje, se je oddal drugi žrebec Arno-Tram oskrbovalcu Ivanu Vestru na Bledu (Zagorica).

6. Prošnji nekega konjerejca v Kamniškem okraju za dve žlahtnokrvni kobilici se načeloma ni ugodilo, ker se v tem okraju goji pingavsko pleme.

7. Sklenilo se je dvema proslcema iz Radovljiškega in Kranjskega okraja oddati po nižani ceni plemenske kobile, ki se nakupijo z državno podporo.